

Test Date : 21 Feb 2023

Test Slot : Slot 1

Subject : 24-Punjabi

Sl. No.1
QBID:124001

ਮਗਣ, ਨਗਣ, ਭਗਣ, ਤਗਣ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ :

1. ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਗਣ ਨਾਲ
2. ਗੁਜਲ ਨਾਲ
3. ਹਾਇਕੂ ਨਾਲ
4. ਵਰਣਿਕ ਗਣ ਨਾਲ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=601]
2[Option ID=602]
3[Option ID=603]
4[Option ID=604]

Sl. No.2
QBID:124002

‘ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਦੀ ਮੁਖਤਸਰ ਤਾਰੀਖ਼’ ਕਿਸ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ :

1. ਮੌਲਾ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੁਸ਼ਤਾ
2. ਬਾਵਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ
3. ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਜੈਨ
4. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=605]
2[Option ID=606]
3[Option ID=607]
4[Option ID=608]

Sl. No.3
QBID:124003

ਰੂੜੀ, ਉਪਚਾਰ, ਵਿ੍ਤੀ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਆ ਵਕ੍ਰਤਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ :

1. ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਕ੍ਰਤਾ ਨਾਲ
2. ਵਰਣ ਵਕ੍ਰਤਾ ਨਾਲ
3. ਸ਼ਬਦ ਵਕ੍ਰਤਾ ਨਾਲ
4. ਵਾਕ ਵਕ੍ਰਤਾ ਨਾਲ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=609]
2[Option ID=610]
3[Option ID=611]
4[Option ID=612]

Sl. No.4
QBID:124004

ਦੁੱਧੀਆਂ ਨਾਲ ਪਲਮਦੇ ਬੱਚੇ

ਕੰਮੀਂ ਰੁੜੀਆਂ ਮਾਵਾਂ

ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਛਲਕਣ ਅੱਥਰੂ

ਹਿੱਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਹਾਂ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ-ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ 'ਅਨੁਭਾਵ' ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਕਾਵਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :

1. ਦੁੱਧੀਆਂ ਨਾਲ ਪਲਮਦੇ ਬੱਚੇ
2. ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਛਲਕਣ ਅੱਥਰੂ
3. ਹਿੱਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਹਾਂ
4. ਕੰਮੀਂ ਰੁੜੀਆਂ ਮਾਵਾਂ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=613]

2[Option ID=614]

3[Option ID=615]

4[Option ID=616]

Sl. No.5

QBID:124005

ਯਾਸਕ ਰਚਿਤ ਗ੍ਰੰਥ 'ਨਿਰੁਕਤ' ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ :

1. ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰਮਾਇਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉੱਪਰ
2. ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉੱਪਰ
3. ਵੈਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਨਿਰੁਕਤੀ ਉੱਪਰ
4. ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉੱਪਰ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=617]

2[Option ID=618]

3[Option ID=619]

4[Option ID=620]

Sl. No.6

QBID:124006

ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਸੂਫੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦਾ ਮੋਢੀ ਹੈ :

1. ਨਜ਼ਮੁੱਦੀਨ ਔਲੀਆ
2. ਮੌਲਾਨਾ ਜਲਾਲੁਦੀਨ ਰੂਮੀ
3. ਸ਼ਹਾਬੁੱਦੀਨ
4. ਅਬਦੁਲ ਕਾਦਰ ਜੀਲਾਨੀ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=621]

2[Option ID=622]

3[Option ID=623]

4[Option ID=624]

Sl. No.7

QBID:124007

ਫਰੀਦੁੱਦੀਨ ਅੱਤਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮੰਤਿਕਉੱਤੈਰ' ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਾਧਨਾ ਦੌਰਾਨ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ :

1. 4

2. 5

3. 7

4. 9

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=625]

2[Option ID=626]

3[Option ID=627]

4[Option ID=628]

SI. No.8

QBID:124008

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ 'ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ' ਕਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ :

1. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ
2. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ
3. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ
4. ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=629]

2[Option ID=630]

3[Option ID=631]

4[Option ID=632]

SI. No.9

QBID:124009

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਭਗਤ ਜੈ ਦੇਵ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕਿਹੜੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ :

1. ਰਾਗ ਆਸਾ, ਰਾਗ ਮਾਝ
2. ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ, ਰਾਗ ਵਡਹੰਸ
3. ਰਾਗ ਸੋਰਠਿ, ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ
4. ਰਾਗ ਗੁਜਰੀ, ਰਾਗ ਮਾਰੂ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=633]

2[Option ID=634]

3[Option ID=635]

4[Option ID=636]

SI. No.10

QBID:124010

ਸੁਤੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸ ਲੇਖਕ ਨੂੰ 'ਵਾਰਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ :

1. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ
2. ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ
3. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਈ
4. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=637]

2[Option ID=638]

3[Option ID=639]

4[Option ID=640]

SI. No.11

QBID:124011

ਜਿਤਨੇ ਕਿੱਸੇ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਉਮਰ ਸਾਰੀ ਮੈਂ ਜੋੜੇ,
ਗਿਣਨ ਲੱਗਾ ਤੇ ਯਾਦ ਨਾ ਆਵਣ, ਜੋ ਦੱਸਾਂ ਸੋ ਬੋੜੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਲੇਖਕ ਹੈ :

1. ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਬਰਖ਼ੁਰਦਾਰ
2. ਹਾਸ਼ਮ
3. ਅਹਿਮਦਯਾਰ
4. ਕਵੀ ਸੌਧਾ

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=641]
2[Option ID=642]
3[Option ID=643]
4[Option ID=644]

Sl. No.12
QBID:124012

ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਪੀ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਮਟਕ ਰਚਿਤ 'ਜੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫਿਰੰਗੀਆਂ' ਦੀ ਟੈਕਸਟ
ਅੰਕ-ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਤੋਂ ਕਿਸ ਅੰਕ ਤੋਂ ਕਿਸ ਅੰਕ ਤੱਕ ਹੈ :

1. ਅੰਕ 1 ਤੋਂ ਅੰਕ 35 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਤੱਕ
2. ਅੰਕ 3 ਤੋਂ ਅੰਕ 35 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਤੱਕ
3. ਅੰਕ 3 ਤੋਂ ਅੰਕ 30 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਤੱਕ
4. ਅੰਕ 3 ਤੋਂ ਅੰਕ 53 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਤੱਕ

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=645]
2[Option ID=646]
3[Option ID=647]
4[Option ID=648]

Sl. No.13
QBID:124013

ਕਾਦਰਯਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਬੋਤਾਂ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ :

1. 140 ਬੋਤ ਤੇ 16 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ
2. 170 ਬੋਤ ਤੇ 22 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ
3. 137 ਬੋਤ ਤੇ 12 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ
4. 139 ਬੋਤ ਤੇ 18 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=649]
2[Option ID=650]
3[Option ID=651]
4[Option ID=652]

Sl. No.14
QBID:124014

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਮੂਲ ਜਣਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਜੋ ਸੂਤਰ ਪਛਾਣੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹੀ
ਵਰਗ ਪਛਾਣੋ :

1. ਇਸ਼ਕ, ਤਿਆਗ, ਬੇਵਫ਼ਾਈ
2. ਇਸ਼ਕ, ਬੀਰਤਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ
3. ਇਸ਼ਕ, ਕਰਬਾਨੀ, ਨਾਰੀ-ਨਿੰਦਿਆ
4. ਨਾਰੀ-ਨਿੰਦਿਆ, ਵਿਯੋਗ, ਇਸ਼ਕ

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

- 1[Option ID=653]
- 2[Option ID=654]
- 3[Option ID=655]
- 4[Option ID=656]

Sl. No.15
QBID:124015

‘ਕਲਮ ਦੀ ਅਵਾਜ਼’ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਲੇਖਕ ਹੈ :

1. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ
2. ਈਸ਼ਵਰ ਚਿਤਰਕਾਰ
3. ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ
4. ਜਸਵੰਤ ਦੀਦ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

- 1[Option ID=657]
- 2[Option ID=658]
- 3[Option ID=659]
- 4[Option ID=660]

Sl. No.16
QBID:124016

ਗੁਰਬਚਨ ਰਚਿਤ ਕਿਤਾਬ ‘ਸਿਕੰਦਰਨਾਮਾ’ ਕਿਸ ਵਿਧਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ :

1. ਕਵਿਤਾ
2. ਆਲੋਚਨਾ
3. ਲੇਖ
4. ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

- 1[Option ID=661]
- 2[Option ID=662]
- 3[Option ID=663]
- 4[Option ID=664]

Sl. No.17
QBID:124017

‘ਰੂਸ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਫੋਰੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਜਿਸਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ 1933 ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਜੁਗਰਾਫੀਏ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਆਦਮ ਧਰਤੀ ਜਿਸਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਬਰਫਾਂ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।’

ਇਹ ਕਥਨ ਕਿਸ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਲੇਖਕ ਦਾ ਹੈ :

1. ਮੇਰਾ ਰੂਸੀ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ-ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
2. ਮੇਰਾ ਰੂਸੀ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ-ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ
3. ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ-ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ
4. ਮੇਰੀ ਰੂਸ ਯਾਤਰਾ-ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

- 1[Option ID=665]
- 2[Option ID=666]
- 3[Option ID=667]
- 4[Option ID=668]

Sl. No.18
QBID:124018

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ’ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਵਰਣਨ ਕਿਸ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ :

1. ਬਰ ਬਿਮਲ ਬਿਬੇਕ ਬਾਰਿਧ ਗ੍ਰੰਥ
2. ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ
3. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੀਰਥ ਸੰਗ੍ਰਹਿ
4. ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਕਾ

- (1) 1

- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=669]
2[Option ID=670]
3[Option ID=671]
4[Option ID=672]

Sl. No.19
QBID:124019

ਪਾਸ਼ ਦੀ ਡਾਇਰੀ 'ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਹੈ :

- 1. ਸੰਤ ਸੰਧੂ
- 2. ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕਤ
- 3. ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ
- 4. ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=673]
2[Option ID=674]
3[Option ID=675]
4[Option ID=676]

Sl. No.20
QBID:124020

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਬੀਮਕ ਸੂਤਰ ਹਨ :

- 1. ਕ੍ਰਾਂਤੀ, ਉਪਭੋਗਤਾ, ਅਧਿਆਤਮ
- 2. ਪਰੰਪਰਾ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ-ਸੁੱਚਤਾ, ਕ੍ਰਾਂਤੀ
- 3. ਰਹੱਸ, ਸੁਹਜ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਤਾ
- 4. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ, ਪ੍ਰਗਤੀ, ਮਨੋ-ਯਥਾਰਥ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=677]
2[Option ID=678]
3[Option ID=679]
4[Option ID=680]

Sl. No.21
QBID:124021

“ਜੋ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਆਧਾਰ ਭੂਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਹੀ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਤਜਰਬਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।”

ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨ ਕਿਸਦਾ ਹੈ :

- 1. ਐਸ. ਪੀ. ਸਿੰਘ
- 2. ਅਤਰ ਸਿੰਘ
- 3. ਸਵਰਨ ਚੰਦਨ
- 4. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=681]
2[Option ID=682]
3[Option ID=683]
4[Option ID=684]

Sl. No.22
QBID:124022

‘ਸਿਵ ਕੁਮਾਰ-ਸਮੁੱਚੀ ਕਵਿਤਾ’ (ਸੋਧਿਆ ਨਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ) ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਹੈ :

1. ਅਰੁਣਾ
2. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ
3. ਮਿਹਰਬਾਨ
4. ਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=685]

2[Option ID=686]

3[Option ID=687]

4[Option ID=688]

Sl. No.23

QBID:124023

ਸ਼ਬਦ ‘ਗੁਜਲ’ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ :

1. ਫ਼ਾਰਸੀ
2. ਉਰਦੂ
3. ਅਰਬੀ
4. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=689]

2[Option ID=690]

3[Option ID=691]

4[Option ID=692]

Sl. No.24

QBID:124024

ਨਾਵਲ ਨੂੰ ‘ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਯਥਾਰਥ-ਧਰਮੀ ਵਿਧਾ’ ਕਿਸ ਆਲੋਚਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ :

1. ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ
2. ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ
3. ਟੀ. ਆਰ. ਵਿਨੋਦ
4. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=693]

2[Option ID=694]

3[Option ID=695]

4[Option ID=696]

Sl. No.25

QBID:124025

ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ :

1. ਅੰਗ ਸੰਗ
2. ਭੱਜੀਆਂ ਬਾਹੀ
3. ਚੌਥੀ ਕੁਟ
4. ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=697]

2[Option ID=698]

3[Option ID=699]

4[Option ID=700]

Sl. No.26

QBID:124026

ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਟਕ 'ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਰਕ' ਵਿਚ ਹਰਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਨਾਟ-ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ :

1. ਲੋਕ ਨਾਟ-ਸ਼ੈਲੀ
2. ਐਪਿਕ ਥੀਏਟਰ ਨਾਟ-ਸ਼ੈਲੀ
3. ਐਬਸਰਡ ਨਾਟ-ਸ਼ੈਲੀ
4. ਹੰਗਾਮੀ ਨਾਟ-ਸ਼ੈਲੀ

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=701]
2[Option ID=702]
3[Option ID=703]
4[Option ID=704]

Sl. No.27
QBID:124027

ਆਤਮਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਅੰਕ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੇਵਲ 18 ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

1. ਕੈਮਲੂਪਸ ਦੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ
2. ਮੰਗੂ ਕਾਮਰੇਡ
3. ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਦਾ ਸੱਚ
4. ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਸਾਰੰਗੀ ਹਾਂ

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=705]
2[Option ID=706]
3[Option ID=707]
4[Option ID=708]

Sl. No.28
QBID:124028

ਅਰਸਤੂ ਕਥਾਨਕ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਿਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ:

1. ਇਤਿਹਾਸਮੂਲਕ
2. ਦੰਤਕਥਾਮੂਲਕ
3. ਕਲਪਨਾਮੂਲਕ
4. ਮਿਥਿਹਾਸਮੂਲਕ

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=709]
2[Option ID=710]
3[Option ID=711]
4[Option ID=712]

Sl. No.29
QBID:124029

ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਭੇਦਾਂ ਉਪਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ :

1. ਪ੍ਰਾਖਿਆਤ
2. ਰੂਪਕ
3. ਤ੍ਰਾਸਦੀ
4. ਪਰਕਰੀ

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=713]
2[Option ID=714]
3[Option ID=715]
4[Option ID=716]

Sl. No.30
QBID:124030

‘ਛੋਮਾਸ’ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੈ :

1. ਫੁਲਕਾਰੀ ਨਾਲ
2. ਲੋਕ ਖੇਡ ਨਾਲ
3. ਲੋਕ ਨਾਟਕ ਨਾਲ
4. ਲੋਕ ਗੀਤ ਨਾਲ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=717]

2[Option ID=718]

3[Option ID=719]

4[Option ID=720]

Sl. No.31

QBID:124031

‘ਸੰਕੇਤ ਕਥਾਵਾਂ’ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ :

1. ਸਿੱਥ ਕਥਾਵਾਂ
2. ਲੋਕ ਕਥਾਵਾਂ
3. ਦੰਤ ਕਥਾਵਾਂ
4. ਧਾਰਮਕ ਕਥਾਵਾਂ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=721]

2[Option ID=722]

3[Option ID=723]

4[Option ID=724]

Sl. No.32

QBID:124032

‘ਸੁਹਜ -ਪ੍ਰਬੋਧ’ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਹੈ :

1. ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ
2. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ
3. ਸੁਖਦੇਵ ਮਾਦਪੁਰੀ
4. ਸੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=725]

2[Option ID=726]

3[Option ID=727]

4[Option ID=728]

Sl. No.33

QBID:124033

ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਦੇ ਲੋਕਤਾਤ੍ਵਿਕ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹਨ :

1. ਛੰਤ, ਵਾਰਾਂ, ਘੋੜੀਆਂ
2. ਲੋਕ ਕਲਾ, ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ, ਸਾਹਿਤ ਕਲਾ
3. ਲੌਕਿਕ ਗਾਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ, ਲੌਕਿਕ ਛੰਦ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਲੌਕਿਕ ਰਾਗ ਪ੍ਰਬੰਧ
4. ਕਾਫੀਆਂ, ਛੰਤ, ਵਾਰਾਂ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=729]

2[Option ID=730]

3[Option ID=731]

4[Option ID=732]

Sl. No.34

QBID:124034

ਕਿਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅੰਗ-ਨਿਖੇੜ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਨਿਰਮਾਣਕਾਰੀ, ਸੰਗਠਨਮੂਲਕ, ਸੁਹਜ-ਪ੍ਰਕਾਰਜਮੂਲਕ ਅਤੇ ਸੁਹਜ-ਸੰਚਾਰ-ਮੂਲਕ ਸੰਚਾਰ-ਵਸੀਲੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ :

1. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਫਰੈਂਕ
2. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
3. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
4. ਸੁਰਜੀਤ ਲੀ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=733]

2[Option ID=734]

3[Option ID=735]

4[Option ID=736]

Sl. No.35

QBID:124035

ਉਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ 'ਗੀਤ' ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪਛਾਣਦਿਆਂ 'ਗ' ਅਤੇ 'ਤ' ਹਨ :

1. Onset ਅਤੇ Nucleus
2. Nucleus ਅਤੇ Coda
3. Onset ਅਤੇ Coda
4. ਦੋਵੇਂ Coda

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=737]

2[Option ID=738]

3[Option ID=739]

4[Option ID=740]

Sl. No.36

QBID:124036

ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ (Coherent system of relations) ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਕਿਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ :

1. ਜਾਨ ਲਾਇਨਜ਼
2. ਫਰਦੀਨਾ ਦਾ ਸੋਸਿਊਰ
3. ਜੋਨਾਥਨ ਕੂਲਰ
4. ਨੌਮ ਚੌਮਸਕੀ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=741]

2[Option ID=742]

3[Option ID=743]

4[Option ID=744]

Sl. No.37

QBID:124037

ਨਾਦ-ਯੰਤਰ ਦੀਆਂ ਸੂਰ ਤੰਦਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵੇਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਹੀ ਵਰਗ ਪਛਾਣੋ :

1. ਬ, ਦ, ਡ, ਜ
2. ਪ, ਫ, ਤ, ਥ
3. ਹ, ਯ, ਵ, ਫ
4. ਮ, ਨ, ਣ, ਝ

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=745]

2[Option ID=746]

3[Option ID=747]

4[Option ID=748]

Sl. No.38
QBID:124038

ਪਾਦਰੀ ਜੌਨ ਨਿਊਟਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬੀ ਗ੍ਰਾਮਰ' (1851) ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ੁਰ-ਵਾਹਕਾਂ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਕ੍ਰਮ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ :

1. ਓ - ਅ - ਏ
2. ਅ - ਓ - ਏ
3. ਏ - ਅ - ਓ
4. ਅ - ਏ - ਓ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=749]
2[Option ID=750]
3[Option ID=751]
4[Option ID=752]

Sl. No.39
QBID:124039

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਰਤਰੀ ਹਰੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਹੈ :

1. ਧੁਨੀ ਸਿਧਾਂਤ
2. ਸਫੋਟ ਸਿਧਾਂਤ
3. ਅਪੋਹ ਸਿਧਾਂਤ
4. ਵਕ੍ਰੋਕਤੀ ਸਿਧਾਂਤ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=753]
2[Option ID=754]
3[Option ID=755]
4[Option ID=756]

Sl. No.40
QBID:124040

ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 'ਨਿਗਮਨਾਤਮਕ' ਅਤੇ 'ਆਗਮਨਾਤਮਕ' ਵਿਧੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ :

1. ਫੁਰਨਾਵਾਦੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ
2. ਤਰਕਵਾਦੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ
3. ਪਰਿਣਾਮਵਾਦੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ
4. ਸੰਦੇਹਵਾਦੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=757]
2[Option ID=758]
3[Option ID=759]
4[Option ID=760]

Sl. No.41
QBID:124041

'ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਅਭਿਨੰਦਨ ਗ੍ਰੰਥ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਹੈ :

1. ਤੇਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
2. ਟੀ. ਆਰ. ਵਿਨੋਦ
3. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ
4. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=761]
2[Option ID=762]
3[Option ID=763]
4[Option ID=764]

Sl. No.42
QBID:124042

ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਵਰਗ ਹੈ :

1. ਚਰਨਜੀਤ ਪੰਨੂ, ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ, ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ, ਰਘਬੀਰ ਢੰਡ
2. ਸੁਰਜੀਤ, ਕੁਲਜੀਤ ਮਾਨ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਧੀਰ
3. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਰਾਣੀ ਨਗਿੰਦਰ, ਪਰਵੇਜ਼ ਸੰਧੂ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ
4. ਹਰਜੀਤ ਅਟਵਾਲ, ਬਲਬੀਰ ਸੰਘੋੜਾ, ਪਰਵੇਜ਼ ਸੰਧੂ, ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=765]
2[Option ID=766]
3[Option ID=767]
4[Option ID=768]

Sl. No.43
QBID:124043

ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 'ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ' ਦੀ ਅਸਲ ਸਮੱਸਿਆ ਕਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ :

1. ਮਾਡਲ ਦੀ ਚੋਣ
2. ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਅਨੁਸਾਰਤਾ
3. ਪੁਸਤਕ-ਸੂਚੀ
4. ਅਧਿਆਏ ਵੰਡ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=769]
2[Option ID=770]
3[Option ID=771]
4[Option ID=772]

Sl. No.44
QBID:124044

'ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਸ਼ਾਖ 'ਤੇ' ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਲੇਖਕ ਹੈ :

1. ਜਸਵਿੰਦਰ
2. ਕੁਲਵਿੰਦਰ
3. ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ
4. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਰਤ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=773]
2[Option ID=774]
3[Option ID=775]
4[Option ID=776]

Sl. No.45
QBID:124045

1937 ਤੱਕ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਨਾਟਕ ਪਰੰਪਰਾ, ਰੰਗਮੰਚੀ ਨਾਟਕ ਪਰੰਪਰਾ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰੰਪਰਾ, ਰੀਤੀ ਬੱਧ ਨਾਟਕੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਨਾਟਕ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਕਿਸ ਆਲੋਚਕ ਨੇ ਵੰਡਿਆ ਹੈ :

1. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ
2. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ
3. ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ
4. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=777]
2[Option ID=778]

3[Option ID=779]
4[Option ID=780]

Sl. No.46
QBID:124046

ਅਭਿਨਵ ਗੁਪਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਸ ਮੰਨਿਆ ਹੈ :

- A. ਸਿੰਗਾਰ ਅਤੇ ਰੋਂਦਰ
- B. ਕਰੁਣਾ ਅਤੇ ਬੀਰ
- C. ਵੀਭਤਸ ਅਤੇ ਅਦਭੁਤ
- D. ਬੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. B ਅਤੇ C
- 2. C ਅਤੇ D
- 3. A ਅਤੇ D
- 4. A ਅਤੇ C

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=781]
2[Option ID=782]
3[Option ID=783]
4[Option ID=784]

Sl. No.47
QBID:124047

‘ਨਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ :

- A. ਨਿੱਕੀ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ
- B. ਲੋਕਧਾਰਾ ਨਾਲ
- C. ਸੰਖਿਪਤ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਨਾਲ
- D. ਲੋਕ ਰਸਮ ਨਾਲ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ B
- 2. C ਅਤੇ D
- 3. A ਅਤੇ D
- 4. A ਅਤੇ C

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=785]
2[Option ID=786]
3[Option ID=787]
4[Option ID=788]

Sl. No.48
QBID:124048

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਵਿਚ ਆਤਮਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਖੰਡਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਹਨ :

- A. ਧਰਮ ਖੰਡ, ਗਿਆਨ ਖੰਡ
- B. ਆਤਮ ਖੰਡ, ਸਰਮ ਖੰਡ
- C. ਕਰਮ ਖੰਡ, ਸੱਚ ਖੰਡ
- D. ਸੱਚ ਖੰਡ, ਆਤਮ ਖੰਡ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ D
- 2. B ਅਤੇ C
- 3. A ਅਤੇ C
- 4. C ਅਤੇ D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=789]
2[Option ID=790]
3[Option ID=791]
4[Option ID=792]

Sl. No.49
QBID:124049

ਪੀਲੂ ਰਚਿਤ 'ਮਿਰਜਾ ਸਾਹਿਬਾਂ' ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਹੜੇ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹਨ :

- A. ਪੀਲੂ ਨੇ ਮਿਰਜਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਬੀਰ ਰਸ ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਰ ਰਸ ਦਾ ਸਮਨਵੇਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।
- B. ਪੀਲੂ ਨੇ ਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਹੁਸਨ ਨੂੰ ਚਿਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮਸਨਵੀ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਨਖ-ਸਿਖ ਵਰਣਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।
- C. ਪੀਲੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਹੈ।
- D. ਪੀਲੂ ਨੇ ਮਿਰਜਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਖਾਂਤ ਲਈ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ D
- 2. B ਅਤੇ C
- 3. A ਅਤੇ C
- 4. C ਅਤੇ D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=793]
2[Option ID=794]
3[Option ID=795]
4[Option ID=796]

Sl. No.50
QBID:124050

ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਪਛਾਣ-ਸੂਤਰਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਹਨ :

- A. ਬੀਤੇ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਤੋਂ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਨਿਭਾਓ
- B. ਸਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ ਈਕੋ-ਮੁੱਖਤਾ
- C. ਸਵੈ-ਵਡਿਆਈ ਤੋਂ ਪਰਕਿਰਤੀ-ਮੁੱਖਤਾ
- D. ਨਾਰੀ ਹੋਂਦ, ਦਲਿਤ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਲਘੂ ਮਾਨਵੀ ਹੋਂਦ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. C ਅਤੇ D
- 2. A ਅਤੇ B
- 3. B ਅਤੇ C
- 4. B ਅਤੇ D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=797]
2[Option ID=798]
3[Option ID=799]
4[Option ID=800]

Sl. No.51
QBID:124051

ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਵਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਹਨ :

- A. ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਮੁੱਖਤਾ
- B. ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲਘੂਤਾ ਦਾ ਮੰਬਨ
- C. ਪਰੰਪਰਾਮੁੱਖ ਸੰਸਾਰ
- D. ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਦਵੰਦ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ B
- 2. B ਅਤੇ C
- 3. B ਅਤੇ D
- 4. A ਅਤੇ D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=801]
2[Option ID=802]
3[Option ID=803]
4[Option ID=804]

Sl. No.52
QBID:124052

ਆਧੁਨਿਕ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਛਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ :

- A. ਨਾਰੀ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਚੇਤਨਾ
- B. ਅਤੀਤਮੁੱਖਤਾ
- C. ਗਲੋਬਲ ਚੇਤਨਾ
- D. ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ D
- 2. B ਅਤੇ D
- 3. A ਅਤੇ C
- 4. A ਅਤੇ B

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=805]
2[Option ID=806]
3[Option ID=807]
4[Option ID=808]

Sl. No.53
QBID:124053

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ :

- A. ਲੋਹ ਕਥਾ
- B. ਸ਼ਬਦਾਂਤ
- C. ਮਹਾਂਕੰਬਣੀ
- D. ਮਹਾਂਨਾਚ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ B
- 2. B ਅਤੇ C
- 3. C ਅਤੇ D
- 4. A ਅਤੇ D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=809]
2[Option ID=810]
3[Option ID=811]
4[Option ID=812]

Sl. No.54
QBID:124054

ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਨਾਟਕਕਾਰ ਲਈ ਕਥਾ ਦੇ ਪਛਾਣ ਸੋਮੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ :

- A. ਵਿਮਰਸ਼
- B. ਪਤਾਕਾ
- C. ਪ੍ਰਾਖਿਅਤ
- D. ਉਤਪਾਦਯ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ B
- 2. B ਅਤੇ C
- 3. C ਅਤੇ D
- 4. A ਅਤੇ D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=813]
2[Option ID=814]
3[Option ID=815]
4[Option ID=816]

Sl. No.55
QBID:124055

ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕਯਾਨ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਜੁੱਟ ਹੈ :

- A. ਪਰੰਪਰਾ, ਲੋਕ ਮਾਨਸ
- B. ਆਧੁਨਿਕਤਾ, ਲੋਕ ਮਾਨਸ
- C. ਲੋਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਤਬਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼, ਲੋਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ
- D. ਪਰੰਪਰਾ, ਆਧੁਨਿਕਤਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ B
- 2. A ਅਤੇ C
- 3. C ਅਤੇ D
- 4. B ਅਤੇ D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=817]
2[Option ID=818]
3[Option ID=819]
4[Option ID=820]

Sl. No.56
QBID:124056

ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸੁਹਜ ਪ੍ਰਕਾਰਜ ਮੂਲਕ ਅੰਗ ਹਨ :

- A. ਪਹਿਰਾਵਾ ਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਢੰਗ
- B. ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ
- C. ਆਹਾਰ : ਚੋਣ ਤੇ ਵਿਧੀ
- D. ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਤੇ ਲੋਕ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A, C, D
- 2. A, B, D
- 3. B, C, D
- 4. A, B, C

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=821]
2[Option ID=822]
3[Option ID=823]
4[Option ID=824]

Sl. No.57
QBID:124057

ਟੈਬੂ' ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਹੜੇ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹਨ :

- A. ਟੈਬੂ ਕਿਸੇ ਘੋਰ ਮਨਾਹੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- B. ਟੈਬੂ ਬਾਰੇ ਲੋਕ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪੱਕੀ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- C. ਟੈਬੂ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਸੰਸਕਾਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- D. ਟੈਬੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਮ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. B ਅਤੇ D
- 2. A ਅਤੇ D
- 3. A ਅਤੇ C
- 4. B ਅਤੇ C

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=825]
2[Option ID=826]
3[Option ID=827]
4[Option ID=828]

Sl. No.58
QBID:124058

ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਰੂੜੀਆਂ' ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ :

- A. ਪੂਜਾ ਵਿਧੀਆਂ ਜੋ ਨਜ਼ਰ ਲੱਗਣ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ।
- B. ਪੂਜਾ ਵਿਧੀਆਂ ਜੋ ਨਿਰੋਲ ਡਰ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ।
- C. ਪੂਜਾ ਵਿਧੀਆਂ ਜੋ ਡਰ ਤੋਂ ਸ਼ਰਧਾ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ।
- D. ਪੂਜਾ ਵਿਧੀਆਂ ਜੋ ਨਿਰੋਲ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A, B, C
- 2. A, B, D
- 3. B, C, D
- 4. A, C, D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=829]
2[Option ID=830]
3[Option ID=831]
4[Option ID=832]

Sl. No.59
QBID:124059

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਵਿਕਾਰੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਪਾਤ (Particles) ਦਾ ਵਰਗ ਪਛਾਣੋ :

- A. ਭਾਵੇਂ, ਜੋ, ਕਿ
- B. ਵੀ, ਨਾ, ਭੀ
- C. ਨੂੰ, ਤੋਂ, ਨਾਲ
- D. ਨਾਹ, ਹੀ, ਨਹੀਂ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ B
- 2. C ਅਤੇ D
- 3. B ਅਤੇ D
- 4. A ਅਤੇ D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=833]
2[Option ID=834]
3[Option ID=835]
4[Option ID=836]

Sl. No.60
QBID:124060

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਾਰਕ-ਸੂਚਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੂਪ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

- A. ਭਾਵਾਂਸ਼
- B. ਸੰਬੰਧਕ
- C. ਵਿਸਮਿਕ
- D. ਵਿਭਕਤੀ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ C
- 2. B ਅਤੇ C
- 3. B ਅਤੇ D
- 4. A ਅਤੇ D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=837]
2[Option ID=838]
3[Option ID=839]
4[Option ID=840]

Sl. No.61
QBID:124061

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਜੁੱਟ ਵਿਕਲਪ ਹੈ :

- A. ਲੈਂਗ ਤੇ ਪੈਰੋਲ - ਰੋਮਨ ਜੈਕਬਸਨ
- B. ਕੜੀਦਾਰ ਤੇ ਲੜੀਦਾਰ - ਏ. ਜੇ. ਗਰੇਮਾਸ
- C. ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਨਿਭਾਓ - ਨੌਮ ਚੌਮਸਕੀ
- D. ਚਿੰਨ੍ਹਕ ਤੇ ਚਿਨ੍ਹਿਤ - ਫਰਦੀਨਾ ਦਾ ਸੌਸਿਊਰ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. B ਅਤੇ C
- 2. A ਅਤੇ D
- 3. C ਅਤੇ D
- 4. A ਅਤੇ B

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=841]
2[Option ID=842]
3[Option ID=843]
4[Option ID=844]

Sl. No.62
QBID:124062

ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਖੋਜ ਕਿਰਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅੰਤਿਮ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ ਦੇ ਭੇਦ ਹਨ :

- A. ਸੰਦਰਭ ਸੂਚੀ ਗ੍ਰੰਥ, ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ
- B. ਦੁਰਲਭ ਸੂਚੀ, ਵਾਛਣੀ ਸੂਚੀ
- C. ਚੋਣਵੀਂ ਪੁਸਤਕਾਵਲੀ, ਟਿੱਪਣੀ ਯੁਕਤ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ
- D. ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ, ਸੰਦਰਭ ਸੂਚੀ ਗ੍ਰੰਥ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ D
- 2. B ਅਤੇ C
- 3. C ਅਤੇ D
- 4. A ਅਤੇ C

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=845]
2[Option ID=846]
3[Option ID=847]
4[Option ID=848]

Sl. No.63
QBID:124063

ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਆਧੁਨਿਕ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ :

- A. ਟੈਪਰੈਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ
- B. ਪਾਰਸੀ ਥੀਏਟਰ
- C. ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ
- D. ਇਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਦੇ ਜਤਨ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A, B, C
- 2. A, C, D
- 3. A, B, D
- 4. B, C, D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=849]
2[Option ID=850]
3[Option ID=851]
4[Option ID=852]

Sl. No.64
QBID:124064

ਭਗਤ ਬੋਣੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ:

- A. ਸਿਰੀ ਰਾਗ
- B. ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ
- C. ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ
- D. ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਰਾਗ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A, B, C
- 2. B, C, D
- 3. A, B, D
- 4. A, C, D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=853]
2[Option ID=854]
3[Option ID=855]
4[Option ID=856]

Sl. No.65
QBID:124065

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਜੁੱਟ ਸਹੀ ਹੈ :

- A. ਕਾਫ਼ੀ ਦੁਪਦੇ : ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ
- B. ਕਾਫ਼ੀਆਂ ਚਉਪਦੇ : ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ
- C. ਕਾਫ਼ੀਆਂ ਅਸ਼ਟਪਦੀਆਂ : ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ
- D. ਕਾਫ਼ੀ ਤਿਪਦੇ : ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ B
- 2. B ਅਤੇ C
- 3. C ਅਤੇ D
- 4. A ਅਤੇ D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=857]
2[Option ID=858]
3[Option ID=859]
4[Option ID=860]

Sl. No.66
QBID:124066

‘ਫ਼ਨਾ ਫਿੱਲਾ’ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸੂਫੀ ਚਿੰਤਕ ਸਨ:

- A. ਬਾਯਜੀਦ ਬਿਸਤਾਮੀ
- B. ਮਨਸੂਰ ਅਲ ਹੱਲਾਜ
- C. ਖਵਾਜਾ ਗੁਲਾਮ ਫ਼ਰੀਦ
- D. ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A ਅਤੇ C
- 2. A ਅਤੇ B
- 3. B ਅਤੇ C
- 4. A ਅਤੇ D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=861]
2[Option ID=862]
3[Option ID=863]
4[Option ID=864]

Sl. No.67
QBID:124067

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I (ਰਸ)		ਸੂਚੀ II (ਸਥਾਈ ਭਾਵ)	
a.	ਅਦਭੁੱਤ	i.	ਸ਼ੌਕ/ਗਮੀ
b.	ਕਰੁਣਾ	ii.	ਵਿਸਮਾਦ/ਹੋਰਾਨੀ
c.	ਸ਼ਾਂਤ	iii.	ਪ੍ਰੇਮ/ਰਤੀ
d.	ਸ਼ਿੰਗਾਰ	iv.	ਨਿਰਵੇਦ/ਵੇਰਾਗ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. a-i, b-ii, c-iii, d-iv
- 2. a-iv, b-iii, c-ii, d-i
- 3. a-ii, b-i, c-iv, d-iii
- 4. a-ii, b-iv, c-i, d-iii

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=865]
2[Option ID=866]
3[Option ID=867]
4[Option ID=868]

Sl. No.68
QBID:124068

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I		ਸੂਚੀ II	
a.	ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ	i.	ਮੁਸੇ ਦੀ ਵਾਰ ਕੀ ਧੁਨੀ
b.	ਕਾਨੜੇ ਦੀ ਵਾਰ	ii.	ਟੁੰਡੇ ਅਸਰਾਜੇ ਕੀ ਧੁਨੀ
c.	ਵਡਹੇਸ ਦੀ ਵਾਰ	iii.	ਸਿਕੰਦਰ ਬਿਰਹਾਮ ਕੀ ਧੁਨੀ
d.	ਗੁਜਰੀ ਦੀ ਵਾਰ	iv.	ਲਲਾ ਬਹਿਲੀਮਾ ਕੀ ਧੁਨੀ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. a-ii, b-i, c-iv, d-iii
2. a-i, b-ii, c-iv, d-iii
3. a-iv, b-iii, c-ii, d-i
4. a-iii, b-ii, c-i, d-iv

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=869]
2[Option ID=870]
3[Option ID=871]
4[Option ID=872]

Sl. No.69
QBID:124069

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I		ਸੂਚੀ II	
a.	ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਵਾਰ	i.	ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
b.	ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਦੀ ਵਾਰ	ii.	ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ
c.	ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰ	iii.	ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਈ
d.	ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਵਾਰ	iv.	ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੂਪ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. a-i, b-ii, c-iv, d-iii
2. a-iii, b-ii, c-i, d-iv
3. a-ii, b-i, c-iv, d-iii
4. a-iv, b-iii, c-i, d-ii

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=873]
2[Option ID=874]
3[Option ID=875]
4[Option ID=876]

Sl. No.70
QBID:124070

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I		ਸੂਚੀ II	
a.	ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ	i.	ਗੁਰੂ-ਸਰ
b.	ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ	ii.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ
c.	ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	iii.	ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬਟਵਾਰਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾ
d.	ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ	iv.	ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. a-i, b-ii, c-iii, d-iv
2. a-iv, b-i, c-ii, d-iii
3. a-i, b-iii, c-iv, d-ii
4. a-iii, b-iv, c-ii, d-i

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=877]
2[Option ID=878]
3[Option ID=879]
4[Option ID=880]

Sl. No.71
QBID:124071

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I		ਸੂਚੀ II	
a.	ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ	i.	ਕਰੁਣਾ ਦੀ ਫੁਹ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ
b.	ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ	ii.	ਬੰਦਰਗਾਹ
c.	ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ	iii.	ਚੰਦਨਵਾੜੀ
d.	ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ	iv.	ਆਵਾਜ਼ਾਂ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. a-i, b-ii, c-iii, d-iv
2. a-ii, b-iv, c-i, d-iii
3. a-iv, b-ii, c-iii, d-i
4. a-i, b-iii, c-ii, d-iv

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=881]
2[Option ID=882]
3[Option ID=883]
4[Option ID=884]

Sl. No.72
QBID:124072

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I		ਸੂਚੀ II	
a.	ਸਾਰੇ ਪੱਤੇ	i.	ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ
b.	ਤਿੱਲ-ਫੁੱਲ	ii.	ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
c.	ਕਥਾ-ਅਨੰਤ	iii.	ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ
d.	ਬਹਾਰ ਆਉਣ ਤੱਕ	iv.	ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. a-iv, b-i, c-ii, d-iii
2. a-i, b-ii, c-iii, d-iv
3. a-iv, b-iii, c-ii, d-i
4. a-ii, b-iv, c-i, d-iii

- (1) 1

- (2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=885]
2[Option ID=886]
3[Option ID=887]
4[Option ID=888]

Sl. No.73
QBID:124073

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I		ਸੂਚੀ II	
a.	ਚਿਤੀਆਂ ਦੀ ਮੱਤ	i.	ਮਨਸ਼ਾ ਯਾਦ
b.	ਲਹੂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ	ii.	ਅਫਜ਼ਲ ਤੌਸੀਫ
c.	ਵਗਦਾ ਪਾਣੀ	iii.	ਸਲੀਮ ਖਾਂ ਗਿੱਮੀ
d.	ਟਾਹਲੀ ਮੈਰੋ ਬੱਚੜੇ	iv.	ਕਹਿਕਸ਼ਾਂ ਮਲਿਕ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. a-iv, b-iii, c-i, d-ii
2. a-iii, b-iv, c-ii, d-i
3. a-ii, b-i, c-iii, d-iv
4. a-iv, b-i, c-iii, d-ii

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=889]
2[Option ID=890]
3[Option ID=891]
4[Option ID=892]

Sl. No.74
QBID:124074

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I		ਸੂਚੀ II	
a.	ਰੰਗਮੰਚ ਕਲਾ	i.	ਕਮਲੇਸ਼ ਉੱਪਲ
b.	ਰੰਗਮੰਚ	ii.	ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ
c.	ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ	iii.	ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ
d.	ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਰੰਗ	iv.	ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. a-iv, b-iii, c-ii, d-i
2. a-iii, b-ii, c-i, d-iv
3. a-ii, b-i, c-iv, d-iii
4. a-i, b-ii, c-iv, d-iii

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=893]
2[Option ID=894]
3[Option ID=895]
4[Option ID=896]

Sl. No.75
QBID:124075

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I		ਸੂਚੀ II	
a.	ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਬ'ਚੋਂ	i.	ਸਮਸ਼ੋਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ
b.	ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ	ii.	ਸੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ
c.	ਮੇਰਾ ਨਾਨਕਾ ਪਿੰਡ	iii.	ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ
d.	ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ	iv.	ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. a-i, b-ii, c-iii, d-iv
2. a-iv, b-iii, c-ii, d-i
3. a-ii, b-i, c-iii, d-iv
4. a-iii, b-ii, c-i, d-iv

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=897]
2[Option ID=898]
3[Option ID=899]
4[Option ID=900]

Sl. No.76
QBID:124076

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I		ਸੂਚੀ II	
a.	ਨੌਂ ਝਨਾਂ	i.	ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਲੇਰ
b.	ਅੱਡੀ ਟੱਪਾ	ii.	ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰ
c.	ਬਾਰ ਦੇ ਢੋਲੇ	iii.	ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਮਸ਼ੋਰ
d.	ਨੀਲੀ ਤੋਂ ਰਾਵੀ	iv.	ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. a-iv, b-i, c-ii, d-iii
2. a-i, b-iii, c-iv, d-ii
3. a-ii, b-iv, c-iii, d-i
4. a-iii, b-ii, c-i, d-iv

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=901]
2[Option ID=902]
3[Option ID=903]
4[Option ID=904]

Sl. No.77
QBID:124077

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I (ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ)		ਸੂਚੀ II (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਵਰ੍ਹਾ)	
a.	ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ)	i.	1986
b.	ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ (ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਤੇ ਬਣਤਰ)	ii.	1988
c.	ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਗੁਪਤਾ (ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਬਣਤਰ)	iii.	1996
d.	ਵੇਦ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ (ਪਰਿਚਾਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ)	iv.	1981

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. a-i, b-iii, c-ii, d-iv
2. a-ii, b-iii, c-iv, d-i
3. a-iv, b-i, c-ii, d-iii
4. a-iv, b-ii, c-iii, d-i

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=905]
2[Option ID=906]
3[Option ID=907]
4[Option ID=908]

Sl. No.78
QBID:124078

ਸੂਚੀ I ਦਾ ਸੂਚੀ II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ I		ਸੂਚੀ II	
a.	ਨੈਣ ਸੁਖ	i.	ਕੱਜਾਂ ਵਿਛੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨੈਣਾਂ
b.	ਜੁਬੋਰ ਅਹਿਮਦ	ii.	ਸਰਕਾਰਾਮਾ
c.	ਬਾਬਾ ਨਜਮੀ	iii.	ਪਾਣੀ ਦੀ ਕੋਧ
d.	ਸਰੀਰ ਤਬੱਸੁਮ	iv.	ਜੋਗੀ ਸੱਪ ਤਰਾਹ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. a-i, b-ii, c-iv, d-iii
2. a-iv, b-iii, c-ii, d-i
3. a-iii, b-ii, c-iv, d-i
4. a-ii, b-iv, c-i, d-iii

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=909]
2[Option ID=910]
3[Option ID=911]
4[Option ID=912]

Sl. No.79
QBID:124079

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਰਚਨ-ਕਾਲ ਦੇ ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ:

- A. ਰੀਤੀ
- B. ਅਲੰਕਾਰ
- C. ਔਚਿਤਯ
- D. ਰਸ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. D, A, B, C
- 2. D, B, A, C
- 3. D, C, A, B
- 4. C, A, B, D

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=913]
2[Option ID=914]
3[Option ID=915]
4[Option ID=916]

Sl. No.80
QBID:124080

ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਕ੍ਰਮ ਹੈ :

- A. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ - ਹੀਰ ਮੁਕਬਲ
- B. ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ - ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ
- C. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਨ - ਸੱਸੀ ਹਾਸ਼ਮ
- D. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ- ਹੀਰ ਅਹਿਮਦ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. C, A, B, D
- 2. A, B, C, D
- 3. D, B, A, C
- 4. B, C, D, A

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=917]
2[Option ID=918]
3[Option ID=919]
4[Option ID=920]

Sl. No.81
QBID:124081

ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਰਚਿਤ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਹੈ :

- A. ਮੈਂ ਤੇ ਮੈਂ
- B. ਲੁਣਾ
- C. ਆਟੇ ਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ
- D. ਪੀੜਾਂ ਦਾ ਪਰਾਗਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A, B, C, D
- 2. B, C, D, A
- 3. C, D, A, B
- 4. D, C, B, A

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

- 1[Option ID=921]
2[Option ID=922]
3[Option ID=923]
4[Option ID=924]

Sl. No.82
QBID:124082

ਫਖਰ ਜਮਾਨ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਹੈ :

- A. ਸੱਤ ਗਵਾਚੇ ਲੋਕ
B. ਬੰਦੀਵਾਨ
C. ਬੇਵਤਨਾ
D. ਕਮਜ਼ਾਤ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. A, B, C, D
2. C, B, D, A
3. B, C, A, D
4. D, A, B, C

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

- 1[Option ID=925]
2[Option ID=926]
3[Option ID=927]
4[Option ID=928]

Sl. No.83
QBID:124083

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ' ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੋ :

- A. ਵਸਤੂਮੁਖੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ
B. ਉੱਤਰ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ
C. ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ
D. ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

1. A, B, C, D
2. A, C, B, D
3. C, B, D, A
4. C, D, A, B

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

- 1[Option ID=929]
2[Option ID=930]
3[Option ID=931]
4[Option ID=932]

Sl. No.84
QBID:124084

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀਆਂ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕ੍ਰਮ ਹੈ :

- A. ਗੁਲਾਮ ਫਰੀਦ
- B. ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ
- C. ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ
- D. ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ :

- 1. A, B, C, D
- 2. D, C, B, A
- 3. A, D, B, C
- 4. D, B, C, A

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=933]
2[Option ID=934]
3[Option ID=935]
4[Option ID=936]

Sl. No.85
QBID:124085

ਸੂਫੀਆਂ ਦੇ 'ਚਤੁਰਾਂਗ-ਮਾਰਗ' ਨੂੰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੋ :

- A. ਮਾਰਫਤ
- B. ਸ਼ਰੀਅਤ
- C. ਹਕੀਕਤ
- D. ਤਰੀਕਤ

- 1. A, B, C, D
- 2. B, C, D, A
- 3. B, D, A, C
- 4. C, D, A, B

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=937]
2[Option ID=938]
3[Option ID=939]
4[Option ID=940]

Sl. No.86
QBID:124086

ਕਬਨ-A : ਰਿਗਵੇਦ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮ, ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਅੱਲ੍ਹਾ, ਬੁੱਧਵਾਦ ਦਾ ਸੁਨਯ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪੈਰਾਡਾਈਮਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਯੋਗੀ ਅਭਿਵਿਅੰਜਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਜੇ।

ਕਾਰਣ-R: ਨਵੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਨਵਾਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਏਹੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

- 1. A ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਅਤੇ R ਸਹੀ ਹੈ।
- 2. A ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਅਤੇ R ਅਸਿੱਕ ਸਹੀ ਹੈ।
- 3. A ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ R ਅਸਿੱਕ ਸਹੀ ਹੈ।
- 4. A ਅਤੇ R ਦੋਵੇਂ ਗ਼ਲਤ ਹਨ।

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=941]
2[Option ID=942]

3[Option ID=943]
4[Option ID=944]

Sl. No.87
QBID:124087

ਕਥਨ-A : ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਸੂਫੀ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਣ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੈ।

ਕਾਰਣ-R : ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਸੂਫੀ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣਾਂ ਦਾ ਮਿਲਨ ਬਿੰਦੂ ਹੈ।

1. A ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ R ਗ਼ਲਤ ਹੈ।
2. A ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਅਤੇ R ਅਸ਼ਿਕ ਸਹੀ ਹੈ।
3. A ਅਤੇ R ਦੋਵੇਂ ਸਹੀ ਹਨ।
4. A ਅਤੇ R ਦੋਵੇਂ ਗ਼ਲਤ ਹਨ।

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=945]
2[Option ID=946]
3[Option ID=947]
4[Option ID=948]

Sl. No.88
QBID:124088

ਕਥਨ-A : ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕ ਦੀ ਦੋ ਪੱਖੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਵਾਕ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਲਘੂਤਮ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਰਣ-R: ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਭਾਵਾਂਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਾਰਥਿਕ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚੈ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕ ਦੋ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਉੱਪਰ ਹੀ ਟਿਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

1. A ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ R ਗ਼ਲਤ ਹੈ।
2. A ਅਤੇ R ਦੋਵੇਂ ਗ਼ਲਤ ਹਨ।
3. A ਅਤੇ R ਦੋਵੇਂ ਸਹੀ ਹਨ।
4. A ਗ਼ਲਤ ਅਤੇ R ਸਹੀ ਹੈ।

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=949]
2[Option ID=950]
3[Option ID=951]
4[Option ID=952]

Sl. No.89
QBID:124089

ਕਥਨ-A: ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਾਟਕ ਯੂਨਾਨੀ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਉਲਟ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂ ਖੇਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕਾਰਣ-R: ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾਟਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਦਰਸ਼ਕ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਜਾਂ ਅਮੀਰ ਵਜ਼ੀਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

1. A ਅਤੇ R ਦੋਵੇਂ ਸਹੀ ਹਨ।
2. A ਅਤੇ R ਦੋਵੇਂ ਗ਼ਲਤ ਹਨ।
3. A ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ R ਗ਼ਲਤ ਹੈ।
4. A ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਅਤੇ R ਸਹੀ ਹੈ।

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=953]
2[Option ID=954]

3[Option ID=955]
4[Option ID=956]

Sl. No.90
QBID:124090

ਕਥਨ-A: ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਤੀਤ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਹੈ। ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਕਾਰਣ-R: ਇਤਿਹਾਸ-ਲੇਖਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਆਪਣੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਿੱਥ-ਬਾਪਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਨਿਭਾਉਣਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ।

1. A ਅਤੇ R ਦੋਵੇਂ ਗਲਤ ਹਨ।
2. A ਗਲਤ ਅਤੇ R ਸਹੀ ਹੈ।
3. A ਅਤੇ R ਦੋਵੇਂ ਸਹੀ ਹਨ।
4. A ਸਹੀ ਅਤੇ R ਗਲਤ ਹੈ।

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=957]
2[Option ID=958]
3[Option ID=959]
4[Option ID=960]

Sl. No.91
QBID:124091

ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ-ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਨਿਖਤੀ ਹੋਈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਪਰੰਪਰਾ ਉਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ ਇਕ ਪੱਕੀ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪੜ੍ਹਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਾਰਥਕ ਕਾਰਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਣਾ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਛਾਨਣਯੋਗ ਸਾਹਿਤ-ਰੁੜੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਤੇ ਅਧਿਐਤਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਸਾਹਿਤ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ' ਨਾਮਕ ਸਾਹਿਤ-ਚੇਤਨਾ ਅਜੇਹੇ ਪਰੰਪਰਾ-ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਬਲੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਅਸਲੋਂ ਨਵੀਂ ਰੁੜੀ-ਰਚਨਾ ਵੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਰੁੜੀ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਵੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਰੁੜੀ-ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰਚਨਹਾਰ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਠਕ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਛਾਣੀਆਂ ਜਾਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਜ ਗਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਸਾਹਿਤ-ਰਚਨਾ ਅਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸਹਿਜ-ਸੁਪਾਠ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਾਸ ਵੀ ਬਾਣੀ-ਰਚਨਾ ਦੀ ਲੰਮੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨ। ਬਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਾਣੀ-ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਅੱਜ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਣੀਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਣੀ-ਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਬਾਣੀ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਧਾਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਕ ਪਛਾਨਣਯੋਗ ਕਾਰਜ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਣੀ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਿਖੇੜਿਆਂ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਅਨੁਸਾਰ :

1. ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਸਿਮਰਿਤੀ ਕੇਵਲ ਅਤੀਤਮੁਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
2. ਸਾਹਿਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਸੰਦੇਹਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
3. ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਪਨਪਦੀ ਹੈ?
4. ਸਾਹਿਤ ਸੰਸਥਾ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਦੀ ਹੈ।

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=961]
2[Option ID=962]
3[Option ID=963]
4[Option ID=964]

Sl. No.92
QBID:124092

ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ-ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਨਿਖੜੀ ਹੋਈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਪਰੰਪਰਾ ਉਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ ਇਕ ਪੱਕੀ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪੜ੍ਹਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਾਰਥਕ ਕਾਰਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਣਾ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਛਾਨਣਯੋਗ ਸਾਹਿਤ-ਰੁੜੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਤੇ ਅਧਿਏਤਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ' ਨਾਮਕ ਸਾਹਿਤ-ਚੇਤਨਾ ਅਜੇਹੇ ਪਰੰਪਰਾ-ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਬਲੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਅਸਲੋਂ ਨਵੀਂ ਰੁੜੀ-ਰਚਨਾ ਵੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਰੁੜੀ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਵੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਰੁੜੀ-ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰਚਨਹਾਰ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਠਕ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਛਾਣੀਆਂ ਜਾਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਜ ਗਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਸਾਹਿਤ-ਰਚਨਾ ਅਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸਹਿਜ-ਸੁਪਾਠ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਾਸ ਵੀ ਬਾਣੀ-ਰਚਨਾ ਦੀ ਲੰਮੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨ। ਬਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਾਣੀ-ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਅੱਜ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਣੀਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਣੀ-ਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਬਾਣੀ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਧਾਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਕ ਪਛਾਨਣਯੋਗ ਕਾਰਜ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਣੀ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਿਖੇੜਿਆਂ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ :

1. ਗੰਭੀਰ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਸਾਹਿਤ-ਪਾਠ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ
2. ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਇਲਹਾਮ ਨਾਲ ਹੈ।
3. ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਕੇਵਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਪਰਤੋਂ ਹੈ।
4. ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਸਾਹਿਤ ਬਾਹਰੀ ਪਾਠਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=965]
2[Option ID=966]
3[Option ID=967]
4[Option ID=968]

Sl. No.93
QBID:124093

ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ-ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਨਿਖੜੀ ਹੋਈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਪਰੰਪਰਾ ਉਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ ਇਕ ਪੱਕੀ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪੜ੍ਹਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਾਰਥਕ ਕਾਰਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਣਾ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਛਾਨਣਯੋਗ ਸਾਹਿਤ-ਰੁੜੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਤੇ ਅਧਿਏਤਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ' ਨਾਮਕ ਸਾਹਿਤ-ਚੇਤਨਾ ਅਜੇਹੇ ਪਰੰਪਰਾ-ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਬਲੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਅਸਲੋਂ ਨਵੀਂ ਰੁੜੀ-ਰਚਨਾ ਵੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਰੁੜੀ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਵੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਰੁੜੀ-ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰਚਨਹਾਰ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਠਕ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਛਾਣੀਆਂ ਜਾਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਜ ਗਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਸਾਹਿਤ-ਰਚਨਾ ਅਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸਹਿਜ-ਸੁਪਾਠ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਾਸ ਵੀ ਬਾਣੀ-ਰਚਨਾ ਦੀ ਲੰਮੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨ। ਬਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਾਣੀ-ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਅੱਜ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਣੀਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਣੀ-ਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਬਾਣੀ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਧਾਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਕ ਪਛਾਨਣਯੋਗ ਕਾਰਜ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਣੀ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਿਖੇੜਿਆਂ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਾਠਕ ਲਈ ਸਾਹਿਤ ਰੁੜੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸੌਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :

1. ਪਰੰਪਰਕ ਰੁੜੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਲਈ ਬਾਧਕ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।
2. ਨਵੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਪਰੰਪਰਕ ਰੁੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
3. ਰੁੜੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ?
4. ਨਵੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਦਾ ਪਰੰਪਰਕ ਰੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਾਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

- (1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=969]

2[Option ID=970]

3[Option ID=971]

4[Option ID=972]

Sl. No.94

QBID:124094

ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ-ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਨਿਖੜੀ ਹੋਈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਪਰੰਪਰਾ ਉਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ ਇਕ ਪੱਕੀ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪੜ੍ਹਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਾਰਥਕ ਕਾਰਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਣਾ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਛਾਨਣਯੋਗ ਸਾਹਿਤ-ਰੁੜ੍ਹੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਤੇ ਅਧਿਏਤਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ' ਨਾਮਕ ਸਾਹਿਤ-ਚੇਤਨਾ ਅਜੇਹੇ ਪਰੰਪਰਾ-ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਬਲੀਆਂ ਰੁੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਅਸਲੋਂ ਨਵੀਂ ਰੁੜ੍ਹੀ-ਰਚਨਾ ਵੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਰੁੜ੍ਹੀ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਵੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਰੁੜ੍ਹੀ-ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰਚਨਹਾਰ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਠਕ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੀਆਂ ਰੁੜ੍ਹੀਆਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਛਾਣੀਆਂ ਜਾਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਜ ਗਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਸਾਹਿਤ-ਰਚਨਾ ਅਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸਹਿਜ-ਸੁਪਾਠ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਾਸ ਵੀ ਬਾਣੀ-ਰਚਨਾ ਦੀ ਲੰਮੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਰੁੜ੍ਹੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨ। ਬਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਾਣੀ-ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਅੱਜ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਣੀਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਣੀ-ਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਬਾਣੀ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਧਾਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਕ ਪਛਾਨਣਯੋਗ ਕਾਰਜ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਣੀ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਿਖੇੜਿਆਂ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਹਿਜ-ਸੁਪਾਠ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ :

1. ਇਸਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਬਹੁਤੀ ਪੁਰਾਣੀ ਨਹੀਂ।
2. ਇਸਦਾ ਅਤੀਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ।
3. ਇਸਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
4. ਇਸਦੀ ਲੰਮੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਰੁੜ੍ਹੀਆਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ।

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=973]

2[Option ID=974]

3[Option ID=975]

4[Option ID=976]

Sl. No.95

QBID:124095

ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ-ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਨਿਖੜੀ ਹੋਈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਪਰੰਪਰਾ ਉਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ ਇਕ ਪੱਕੀ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪੜ੍ਹਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਾਰਥਕ ਕਾਰਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਣਾ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਛਾਨਣਯੋਗ ਸਾਹਿਤ-ਰੁੜੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਤੇ ਅਧਿਐਤਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ' ਨਾਮਕ ਸਾਹਿਤ-ਚੇਤਨਾ ਅਜੇਹੇ ਪਰੰਪਰਾ-ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਬਲੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਅਸਲੋਂ ਨਵੀਂ ਰੁੜੀ-ਰਚਨਾ ਵੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਰੁੜੀ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਵੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਰੁੜੀ-ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰਚਨਹਾਰ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਠਕ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਛਾਣੀਆਂ ਜਾਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਜ ਗਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਸਾਹਿਤ-ਰਚਨਾ ਅਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸਹਿਜ-ਸੁਪਾਠ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਾਸ ਵੀ ਬਾਣੀ-ਰਚਨਾ ਦੀ ਲੰਮੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਰੁੜੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨ। ਬਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੋਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਾਣੀ-ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਸਾਹਿਤ-ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਅੱਜ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਣੀਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਣੀ-ਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਬਾਣੀ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਧਾਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਕ ਪਛਾਨਣਯੋਗ ਕਾਰਜ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਣੀ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਿਖੇੜਿਆਂ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਾਣੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤਿ ਮੂਲ ਸਰੋਕਾਰ ਹਨ :

1. ਇਹ ਅਤੀਤਮੁਖੀ ਹੈ।
2. ਇਹ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਮੁਖਤਾ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ।
3. ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ।
4. ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਲੌਕਿਕ ਜੀਵਨ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੈ।

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=977]
2[Option ID=978]
3[Option ID=979]
4[Option ID=980]

Sl. No.96
QBID:124096

ਰੂਪ-ਵਿਧਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੇ ਢੰਗ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਇਹ ਢੰਗ ਸੁਖਮ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਉਚੇਰੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਉਪਦੇਸ਼, ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉ-ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਸੰਜਮ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਗੱਲ ਕਹੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਵੀ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜੁਬਿਸ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਣਕਹੀ ਗੱਲ ਦੇ ਰਹੱਸ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਅਮਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਸੋਚਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਸ ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸੁਝਾਵ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤੀਖਣਤਾ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਜਾਂ ਕੜੀ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਭੇਤ ਆਪਣੀ ਆਖ਼ਰੀ ਲਟਕਾਉ ਨੂੰ ਪੁੱਜਦਾ ਤੇ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਭੇਤ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਉਭਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਝਾਵ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਤਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੈਲਾਅ ਵੀ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਨਿਰਣੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਤੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗਤੀਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੁਝਾਵ ਕਿਸੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਸਗੋਂ ਅਕਸਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਦੇਹ ਉਠਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਪਰ ਗੌਲਣਯੋਗ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਕਰੇਦਦੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਣਪਛਾਤੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਭੇਤ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ, ਮਾਨਵੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਅਣਪਛਾਤੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦਾ ਹੀ ਭੇਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਰੂਪ-ਵਿਧਾ ਹੈ :

1. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਰਮਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ।
2. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਮਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।
3. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸਦੇ ਆਕਾਰ ਕਰਕੇ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
4. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸੁਖਮ ਸੰਕੇਤਕ-ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ।

- (1) 1

- (2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=981]
2[Option ID=982]
3[Option ID=983]
4[Option ID=984]

Sl. No.97
QBID:124097

ਰੂਪ-ਵਿਧਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੇ ਢੰਗ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਇਹ ਢੰਗ ਸੁਖਮ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਉਚੇਰੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਉਪਦੇਸ਼, ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉ-ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਸੰਜਮ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਗੱਲ ਕਹੀ ਥੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਥੋੜੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਵੀ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜੁਬਿੰਸ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਣਕਹੀ ਗੱਲ ਦੇ ਰਹੱਸ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਅਮਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਸੋਚਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਸ ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸੁਝਾਵ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤੀਖਣਤਾ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਜਾਂ ਕਤੀ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਭੇਤ ਆਪਣੀ ਆਖ਼ਰੀ ਲਟਕਾਉ ਨੂੰ ਪੁੱਜਦਾ ਤੇ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਭੇਤ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਭਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਝਾਵ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਤਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੈਲਾਅ ਵੀ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਨਿਰਣੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਤੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗਤੀਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੁਝਾਵ ਕਿਸੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਸਗੋਂ ਅਕਸਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਦੇਹ ਉਠਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਪਰ ਗੌਲਣਯੋਗ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਕਰੋੜਦੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਣਪਛਾਤੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਭੇਤ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ, ਮਾਨਵੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਅਣਪਛਾਤੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦਾ ਹੀ ਭੇਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾ ਵਿਧੀ ਹੈ :

1. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਸੰਜਮਤਾ ਨੂੰ ਅੱਖੋ-ਪਰੋਖੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
2. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਅਕਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
3. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਸੰਜਮਤਾ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
4. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੇ ਵਿਸਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਜੁਬਿੰਸ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=985]
2[Option ID=986]
3[Option ID=987]
4[Option ID=988]

Sl. No.98
QBID:124098

ਰੂਪ-ਵਿਧਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੇ ਢੰਗ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਇਹ ਢੰਗ ਸੁਖਮ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਉਚੇਰੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਉਪਦੇਸ਼, ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉ-ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਸੰਜਮ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਗੱਲ ਕਹੀ ਥੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਥੋੜੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਵੀ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜੁਬਿੰਸ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਣਕਹੀ ਗੱਲ ਦੇ ਰਹੱਸ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਅਮਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਸੋਚਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਸ ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸੁਝਾਵ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤੀਖਣਤਾ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਜਾਂ ਕਤੀ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਭੇਤ ਆਪਣੀ ਆਖ਼ਰੀ ਲਟਕਾਉ ਨੂੰ ਪੁੱਜਦਾ ਤੇ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਭੇਤ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਭਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਝਾਵ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਤਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੈਲਾਅ ਵੀ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਨਿਰਣੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਤੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗਤੀਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੁਝਾਵ ਕਿਸੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਸਗੋਂ ਅਕਸਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਦੇਹ ਉਠਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਪਰ ਗੌਲਣਯੋਗ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਕਰੋੜਦੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਣਪਛਾਤੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਭੇਤ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ, ਮਾਨਵੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਅਣਪਛਾਤੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦਾ ਹੀ ਭੇਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ :

1. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
2. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਆਦੇਸ਼ ਮੁਖਤਾ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਸੁਭਾਅ-ਮੁੱਖਤਾ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੋਚ ਨੂੰ ਗਤੀਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
3. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਆਦੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਨਵ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ।
4. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=989]

2[Option ID=990]

3[Option ID=991]

4[Option ID=992]

Sl. No.99

QBID:124099

ਰੁਪ-ਵਿਧਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੇ ਢੰਗ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਇਹ ਢੰਗ ਸੁਖਮ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਉਚੇਰੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਉਪਦੇਸ਼, ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉ-ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਸੰਜਮ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਗੱਲ ਕਹੀ ਥੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਥੋੜੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਵੀ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜੁਬਿੰਬ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਣਕਹੀ ਗੱਲ ਦੇ ਰਹੱਸ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਅਮਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਸੋਚਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਸ ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਭਾਅ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤੀਖਣਤਾ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਜਾਂ ਕਤੀ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਭੇਤ ਆਪਣੀ ਆਖ਼ਰੀ ਲਟਕਾਉ ਨੂੰ ਪੁੱਜਦਾ ਤੇ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਭੇਤ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਭਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਵ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਤਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੇ ਸੁਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੈਲਾਅ ਵੀ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਨਿਰਣੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਤੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗਤੀਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੁਭਾਵ ਕਿਸੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਸਗੋਂ ਅਕਸਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਦੇਹ ਉਠਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਪਰ ਗੌਲਣਯੋਗ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਕਰੋਦਦੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਣਪਛਾਤੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਭੇਤ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ, ਮਾਨਵੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਅਣਪਛਾਤੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦਾ ਹੀ ਭੇਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਰਹੱਸ-ਜੁਗਤ ਕਿਸ ਵਿਚ ਹੈ :

1. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਰਹੱਸ-ਜੁਗਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਭੇਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਸਾਰਥਿਕਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਹੈ।
2. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਰਹੱਸ-ਜੁਗਤ ਰਮਜ਼ ਭਰਭੁਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
3. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਰਹੱਸ-ਜੁਗਤ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।
4. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਰਹੱਸ-ਜੁਗਤ ਸੰਚਾਰ-ਪੱਖੀ ਸਰਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=993]

2[Option ID=994]

3[Option ID=995]

4[Option ID=996]

Sl. No.100

QBID:124100

ਰੂਪ-ਵਿਧਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੇ ਢੰਗ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਇਹ ਢੰਗ ਸੁਖਮ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਉਚੇਰੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਉਪਦੇਸ਼, ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉ-ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਸੰਜਮ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਗੱਲ ਕਹੀ ਥੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਥੋੜੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਵੀ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜੁਥਿਸ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਣਕਹੀ ਗੱਲ ਦੇ ਰਹੱਸ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਅਮਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਸੋਚਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਸ ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸੁਝਾਵ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤੀਖਣਤਾ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਜਾਂ ਕਤੀ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਭੇਤ ਆਪਣੀ ਆਖ਼ਰੀ ਲਟਕਾਉ ਨੂੰ ਪੁੱਜਦਾ ਤੇ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਭੇਤ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਉਭਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਝਾਵ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਤਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੈਲਾਅ ਵੀ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਨਿਰਣੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਤੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗਤੀਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੁਝਾਵ ਕਿਸੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਸਗੋਂ ਅਕਸਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਦੇਹ ਉਠਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਪਰ ਗੌਲਣਯੋਗ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਕਰੋੜਦੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਣਪਛਾਤੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਭੇਤ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ, ਮਾਨਵੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਅਣਪਛਾਤੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦਾ ਹੀ ਭੇਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ :

1. ਪਿਛਲਝਾਤੀ ਜੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਸਮਕਾਲੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
2. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕੇਵਲ ਅਤੀਤਮੁਖੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।
3. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਸਲ ਗੌਲਣਯੋਗ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
4. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਸਿਮਰਿਤੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=997]
 2[Option ID=998]
 3[Option ID=999]
 4[Option ID=1000]

Sl. No.101
 QBID:1201001

The table below shows the number of persons (in lakhs) in six cities A-F, along with the ratio of males to females, and literates to illiterates in these cities in the year 2020. Based on the data in the table, answer the question:

City wise Distribution of Population

City	Number of Persons (in Lakhs)	Ratio	
		Males : Females	Literates : Illiterates
A	5.0	3 : 2	1 : 4
B	3.6	4 : 6	4 : 1
C	2.8	3 : 4	2 : 5
D	4.5	5 : 4	3 : 2
E	5.0	2 : 3	2 : 3
F	3.0	2 : 1	7 : 3

निम्नलिखित सारणी में वर्ष 2020 में छः नगरों A-F में व्यक्तियों की संख्या (लाख में) के साथ पुरुष से महिला और साक्षर से निरक्षर अनुपात प्रदर्शित हैं। सारणी में प्रस्तुत आंकड़ों के आधार पर प्रश्न का उत्तर दीजिए:

जनसंख्या का नगरवार वितरण

नगर	व्यक्तियों की संख्या (लाख में)	अनुपात	
		पुरुष : महिला	साक्षर : निरक्षर
A	5.0	3 : 2	1 : 4
B	3.6	4 : 6	4 : 1
C	2.8	3 : 4	2 : 5
D	4.5	5 : 4	3 : 2
E	5.0	2 : 3	2 : 3
F	3.0	2 : 1	7 : 3

The ratio of the number of literates in City-F to that of City-A is:

1. 3 : 5
2. 2 : 5
3. 21 : 10
4. 8 : 3

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

नगर-F और नगर-A के बीच साक्षर व्यक्तियों की संख्या का अनुपात है :

1. 3 : 5
2. 2 : 5
3. 21 : 10
4. 8 : 3

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=401]
2[Option ID=402]
3[Option ID=403]
4[Option ID=404]

Sl. No.102
QBID:1201002

The table below shows the number of persons (in lakhs) in six cities A-F, along with the ratio of males to females, and literates to illiterates in these cities in the year 2020. Based on the data in the table, answer the question:

City wise Distribution of Population

City	Number of Persons (in Lakhs)	Ratio	
		Males : Females	Literates : Illiterates
A	5.0	3 : 2	1 : 4
B	3.6	4 : 6	4 : 1
C	2.8	3 : 4	2 : 5
D	4.5	5 : 4	3 : 2
E	5.0	2 : 3	2 : 3
F	3.0	2 : 1	7 : 3

निम्नलिखित सारणी में वर्ष 2020 में छः नगरों A-F में व्यक्तियों की संख्या (लाख में) के साथ पुरुष से महिला और साक्षर से निरक्षर अनुपात प्रदर्शित हैं। सारणी में प्रस्तुत आंकड़ों के आधार पर प्रश्न का उत्तर दीजिए:

जनसंख्या का नगरवार वितरण

नगर	व्यक्तियों की संख्या (लाख में)	अनुपात	
		पुरुष : महिला	साक्षर : निरक्षर
A	5.0	3 : 2	1 : 4
B	3.6	4 : 6	4 : 1
C	2.8	3 : 4	2 : 5
D	4.5	5 : 4	3 : 2
E	5.0	2 : 3	2 : 3
F	3.0	2 : 1	7 : 3

The numbers of females in City-B is _____ % of the number of females in City-C.

1. 138
2. 110
3. 120
4. 135

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

नगर-C में महिलाओं की संख्या के सापेक्ष नगर-B में महिलाओं की संख्या _____ % है।

1. 138
2. 110
3. 120
4. 135

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=405]
2[Option ID=406]
3[Option ID=407]
4[Option ID=408]

Sl. No.103
QBID:1201003

The table below shows the number of persons (in lakhs) in six cities A-F, along with the ratio of males to females, and literates to illiterates in these cities in the year 2020. Based on the data in the table, answer the question:

City wise Distribution of Population

City	Number of Persons (in Lakhs)	Ratio	
		Males : Females	Literates : Illiterates
A	5.0	3 : 2	1 : 4
B	3.6	4 : 6	4 : 1
C	2.8	3 : 4	2 : 5
D	4.5	5 : 4	3 : 2
E	5.0	2 : 3	2 : 3
F	3.0	2 : 1	7 : 3

निम्नलिखित सारणी में वर्ष 2020 में छः नगरों A-F में व्यक्तियों की संख्या (लाख में) के साथ पुरुष से महिला और साक्षर से निरक्षर अनुपात प्रदर्शित हैं। सारणी में प्रस्तुत आंकड़ों के आधार पर प्रश्न का उत्तर दीजिए:

जनसंख्या का नगरवार वितरण

नगर	व्यक्तियों की संख्या (लाख में)	अनुपात	
		पुरुष : महिला	साक्षर : निरक्षर
A	5.0	3 : 2	1 : 4
B	3.6	4 : 6	4 : 1
C	2.8	3 : 4	2 : 5
D	4.5	5 : 4	3 : 2
E	5.0	2 : 3	2 : 3
F	3.0	2 : 1	7 : 3

The numbers of illiterates is more than one lakh in:

1. All the six cities
2. exactly three cities
3. exactly four cities
4. exactly two cities

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

एक लाख से अधिक निरक्षरों की संख्या है :

1. सभी छः नगरों में
2. ठीक तीन नगरों में
3. ठीक चार नगरों में
4. ठीक दो नगरों में

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=409]
2[Option ID=410]
3[Option ID=411]
4[Option ID=412]

Sl. No.104
QBID:1201004

The table below shows the number of persons (in lakhs) in six cities A-F, along with the ratio of males to females, and literates to illiterates in these cities in the year 2020. Based on the data in the table, answer the question:

City wise Distribution of Population

City	Number of Persons (in Lakhs)	Ratio	
		Males : Females	Literates : Illiterates
A	5.0	3 : 2	1 : 4
B	3.6	4 : 6	4 : 1
C	2.8	3 : 4	2 : 5
D	4.5	5 : 4	3 : 2
E	5.0	2 : 3	2 : 3
F	3.0	2 : 1	7 : 3

निम्नलिखित सारणी में वर्ष 2020 में छः नगरों A-F में व्यक्तियों की संख्या (लाख में) के साथ पुरुष से महिला और साक्षर से निरक्षर अनुपात प्रदर्शित हैं। सारणी में प्रस्तुत आंकड़ों के आधार पर प्रश्न का उत्तर दीजिए:

जनसंख्या का नगरवार वितरण

नगर	व्यक्तियों की संख्या (लाख में)	अनुपात	
		पुरुष : महिला	साक्षर : निरक्षर
A	5.0	3 : 2	1 : 4
B	3.6	4 : 6	4 : 1
C	2.8	3 : 4	2 : 5
D	4.5	5 : 4	3 : 2
E	5.0	2 : 3	2 : 3
F	3.0	2 : 1	7 : 3

The average of the total number of literates in Cities A, B, C and E together is (in lakhs)

1. 1.67
2. 0.72
3. 1.08
4. 1.52

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

नगर-A, B, C और E में समग्र रूप से कुल साक्षरों की संख्या का औसत है (लाख में) :

1. 1.67
2. 0.72
3. 1.08
4. 1.52

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=413]
2[Option ID=414]
3[Option ID=415]
4[Option ID=416]

Sl. No.105
QBID:1201005

The table below shows the number of persons (in lakhs) in six cities A-F, along with the ratio of males to females, and literates to illiterates in these cities in the year 2020. Based on the data in the table, answer the question:

City wise Distribution of Population

City	Number of Persons (in Lakhs)	Ratio	
		Males : Females	Literates : Illiterates
A	5.0	3 : 2	1 : 4
B	3.6	4 : 6	4 : 1
C	2.8	3 : 4	2 : 5
D	4.5	5 : 4	3 : 2
E	5.0	2 : 3	2 : 3
F	3.0	2 : 1	7 : 3

निम्नलिखित सारणी में वर्ष 2020 में छः नगरों A-F में व्यक्तियों की संख्या (लाख में) के साथ पुरुष से महिला और साक्षर से निरक्षर अनुपात प्रदर्शित हैं। सारणी में प्रस्तुत आंकड़ों के आधार पर प्रश्न का उत्तर दीजिए:

जनसंख्या का नगरवार वितरण

नगर	व्यक्तियों की संख्या (लाख में)	अनुपात	
		पुरुष : महिला	साक्षर : निरक्षर
A	5.0	3 : 2	1 : 4
B	3.6	4 : 6	4 : 1
C	2.8	3 : 4	2 : 5
D	4.5	5 : 4	3 : 2
E	5.0	2 : 3	2 : 3
F	3.0	2 : 1	7 : 3

If the number of persons increases by 10% in City-B and by 12% in City-A in 2021 with respect to 2020, then the ratio of number of persons in City-B to that of City-A in 2021 will be :

1. 2 : 3
2. 97 : 120
3. 2 : 5
4. 99 : 140

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

यदि वर्ष 2020 के सापेक्ष वर्ष 2021 में व्यक्तियों की संख्या में नगर-B में 10% और नगर A में 12% की वृद्धि होती है, तो नगर-B और नगर A में व्यक्तियों की संख्या के बीच अनुपात होगा :

1. 2 : 3
2. 97 : 120
3. 2 : 5
4. 99 : 140

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

- 1[Option ID=417]
2[Option ID=418]
3[Option ID=419]
4[Option ID=420]

Which social media platform introduces one of the main features known as "super follows" ?

1. Facebook
2. Telegram
3. Twitter
4. Whatsapp

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

किस सामाजिक जनसंचार मंच ने मुख्य फीचरों में से एक फीचर - 'सुपर फोलोइज़'

1. फेसबुक
2. टेलीग्राम
3. ट्विटर
4. व्हाट्सएप

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=421]
2[Option ID=422]
3[Option ID=423]
4[Option ID=424]

Sl. No.107

QBID:1201007

Which theory and theorist are associated with learning through observation?

1. Behaviourist theory, Skinner
2. Constructivist theory, Piaget
3. Social cognitive theory, Bandura
4. Socio cultural theory, Vygotsky

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

निम्नलिखित में कौन-सा सिद्धांत और सिद्धांतकार 'प्रेक्षण द्वारा अधिगम' से संबंधित है :

1. व्यवहारवाद का सिद्धांत, स्किनर
2. संरचनावाद का सिद्धांत, पियाजे
3. सामाजिक संज्ञानात्मक सिद्धांत, बन्ड्यूरा
4. सामाजिक-सांस्कृतिक सिद्धांत, व्यगोत्सकी

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=425]
2[Option ID=426]
3[Option ID=427]
4[Option ID=428]

Sl. No.108

QBID:1201008

Given below are two Statements :

Statement I : The direction of flow of emotional energy is changed through the process of redirection and sublimation from an undesirable goal to a socially desirable one.

Statement II : Catharsis is a desirable method in which channels are provided for the release of the emotional energy.

In the light of the above statements, choose the correct answer from the options given below :

1. Both Statement I and Statement II are true.
2. Both Statement I and Statement II are false.
3. Statement I is true but Statement II is false.
4. Statement I is false but Statement II is true.

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

नीचे दो कथन दिए गए हैं :

कथन-I : संवेगात्मक ऊर्जा के प्रवाह की दिशा अवांछित लक्ष्य से सामाजिक वांछित लक्ष्य की ओर पुनःनिर्देशन और उदात्तीकरण प्रक्रिया द्वारा परिवर्तित होती है ।

कथन-II : विरेचन एक वांछित विधि है जिसमें संवेगात्मक उर्जा निर्मुक्ति के लिए वाहिकाएं प्रदान की जाती हैं ।

उपरोक्त कथन के आलोक में, नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर चयन कीजिए :

1. कथन I और II दोनों सत्य हैं।
2. कथन I और II दोनों असत्य हैं।
3. कथन I सत्य है, लेकिन कथन II असत्य है।
4. कथन I असत्य है, लेकिन कथन II सत्य है।

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=429]

2[Option ID=430]

3[Option ID=431]

4[Option ID=432]

Sl. No.109

QBID:1201009

What is the main aim of classroom management?

1. To keep an orderly classroom
2. To establish the primacy of the teacher
3. To sustain a quiet environment
4. To maintain a positive productive learning environment

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

निम्नलिखित में कौन-सा कक्षा प्रबंधन का प्रमुख उद्देश्य है ?

1. कक्षा को सुव्यवस्थित रखना
2. अध्यापक की श्रेष्ठता स्थापित करना
3. शांत वातावरण बनाए रखना
4. सकारात्मक उत्पादनकारी अधिगम वातावरण (परिवेश) बनाए रखना

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=433]

2[Option ID=434]

3[Option ID=435]

4[Option ID=436]

Sl. No.110
QBID:1201010

Match List I with List II

List I (National MOOCs Coordinator)		List II (Programme)	
A.	University Grants Commission (UGC)	I.	Non-Technology post-graduate degree programme
B.	Consortium for Educational Communication	II.	Teacher training programme
C.	NIOS (National Institute of Open Schooling)	III.	Non-Technology undergraduate degree programme
D.	NITTTR, Chennai (National Institute of Technical Teachers Training and Research)	IV.	Out of School Children educational programme from class 9 th to 12 th

Choose the correct answer from the options given below:

1. A-III, B-I, C-IV, D-II
2. A-I, B-III, C-IV, D-II
3. A-III, B-II, C-I, D-IV
4. A-II, B-I, C-IV, D-III

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

सूची I का सूची II से मिलान कीजिए

सूची I (राष्ट्रीय मूक्स (MOOCs) समन्वयक)		सूची II (प्रोग्राम)	
A.	विश्वविद्यालय अनुदान आयोग (वि.अ.आ.)	I.	गैर-प्रौद्योगिकीय परास्नातक उपाधि कार्यक्रम
B.	शैक्षिक संप्रेषण संघ	II.	अध्यापक प्रशिक्षण कार्यक्रम
C.	राष्ट्रीय मुक्त विद्यालयीय शिक्षा संस्थान (एन आई ओ एस)	III.	गैर-प्रौद्योगिकीय स्नातक उपाधि कार्यक्रम
D.	राष्ट्रीय तकनीकी-अध्यापक शिक्षा और शोध संस्थान, चेन्नई	IV.	कक्षा-9 से 12 तक विद्यालय के बाह्य बच्चों के लिए शैक्षिक कार्यक्रम

नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

1. A-III, B-I, C-IV, D-II
2. A-I, B-III, C-IV, D-II
3. A-III, B-II, C-I, D-IV
4. A-II, B-I, C-IV, D-II

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=437]
2[Option ID=438]
3[Option ID=439]
4[Option ID=440]

Sl. No.111
QBID:1201011

Use of theory in social science research is important as it provides:

1. Contrasting framework
2. Excess literature
3. Justification for research
4. Quantitative data

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

सामाजिक विज्ञान शोध में सिद्धांत का प्रयोग महत्त्वपूर्ण है क्योंकि यह प्रदान करता है :

1. व्यतिरेकी रूपरेखा (फ्रेमवर्क)
2. अतिरेक साहित्य
3. शोध का औचित्य
4. मात्रात्मक आंकड़े

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=441]

2[Option ID=442]

3[Option ID=443]

4[Option ID=444]

SI. No.112

QBID:1201012

A sample of respondents which is available to researchers because of their access to the respondents is identified as :

1. Random sampling
2. Quota sampling
3. Snowball sampling
4. Convenience sampling

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

प्रत्यर्थियों (उत्तरदाताओं) का कोई प्रतिदर्श जो शोधकर्ताओं को उत्तरदाताओं तक उनकी पहुँच (सुगम्यता) के कारण उपलब्ध होता है, उसे इस रूप में जाना जाता है :

1. यादृच्छिक प्रतिचयन
2. नियतमात्रात्मक प्रतिचयन
3. स्नोबाल प्रतिचयन
4. सुविधाजनक प्रतिचयन

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=445]

2[Option ID=446]

3[Option ID=447]

4[Option ID=448]

SI. No.113

QBID:1201013

Which of the following are the steps in systematic review of literature?

- A. Search for archival records
- B. Define the purpose
- C. Assess the relevance of selected studies
- D. Identify the quality of each study
- E. Interview the authors of each study selected

Choose the most appropriate answer from the options given below :

- 1. A, B and C only
- 2. B, C and D only
- 3. C, D and E only
- 4. A, B and E only

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

निम्नलिखित में कौन साहित्य की व्यवस्थित समीक्षा में पाए जाने वाले चरण हैं ?

- A. पुरालेखीय प्रलेखों हेतु छानबीन (तलाश)
- B. उद्देश्य को परिभाषित करना
- C. चयन किए गए अध्ययनों की प्रासंगिकता निर्धारित करना ।
- D. प्रत्येक अध्ययन की गुणवत्ता का पता लगाना ।
- E. प्रत्येक चयनित अध्ययन के लेखकों का साक्षात्कार ।

नीचे दिए गए विकल्पों में से सबसे उपयुक्त उत्तर का चयन कीजिए :

- 1. केवल A, B, C
- 2. केवल B, C, D
- 3. केवल C, D, E
- 4. केवल A, B, E

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=449]

2[Option ID=450]

3[Option ID=451]

4[Option ID=452]

Sl. No.114

QBID:1201014

Given below are two statements :

Statement I : Quantitative research lays emphasis on the generalisability of findings.

Statement II : Probability sampling does not generate a representative sample.

In the light of the above statements, choose the correct answer from the options given below :

- 1. Both Statement I and Statement II are true
- 2. Both Statement I and Statement II are false
- 3. Statement I is true but Statement II is false
- 4. Statement I is false but Statement II is true

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

नीचे दो कथन दिए गए हैं :

कथन I : परिमाणात्मक शोध परिणामों (निष्कर्षों) की सामान्यकरणीयता पर बल देता है ।

कथन II : प्रायिकता प्रतिचयन से कोई प्रतिनिधिक प्रतिदर्श नहीं उत्पन्न होता है ।

उपरोक्त कथन के आलोक में, नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

1. कथन I और II दोनों सत्य हैं
2. कथन I और II दोनों असत्य हैं
3. कथन I सत्य है, लेकिन कथन II असत्य है
4. कथन I असत्य है, लेकिन कथन II सत्य है

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=453]

2[Option ID=454]

3[Option ID=455]

4[Option ID=456]

Sl. No.115

QBID:1201015

Given below are two statements :

Statement I : In probability sampling, it is not necessary that all the members of population have an equal opportunity to be the part of the sample.

Statement II : Non probability sampling method is not a fixed or predefined selection process.

In the light of the above statements, choose the correct answer from the options given below :

1. Both Statement I and Statement II are true
2. Both Statement I and Statement II are false
3. Statement I is true but Statement II is false
4. Statement I is false but Statement II is true

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

नीचे दो कथन दिए गए हैं :

कथन I : प्रायिकता प्रतिचयन में यह आवश्यक नहीं है कि जनसंख्या के सभी सदस्यों को प्रतिदर्श में समान रूप से शामिल होने का अवसर प्राप्त हो ।

कथन II : गैर-प्रायिकता प्रतिचयन विधि एक निश्चित अथवा पूर्व-परिभाषित चयन प्रक्रिया नहीं है ।

उपरोक्त कथन के आलोक में, नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

1. कथन I और II दोनों सत्य हैं
2. कथन I और II दोनों असत्य हैं
3. कथन I सत्य है, लेकिन कथन II असत्य है
4. कथन I असत्य है, लेकिन कथन II सत्य है

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=457]

2[Option ID=458]

3[Option ID=459]

4[Option ID=460]

Sl. No.116

QBID:1201016

Language for communication is a product of :

1. Laboratory simulation
2. Religious affiliations
3. Everyday life
4. Elitist preference

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

संप्रेषण के लिए भाषा निम्नांकित में से किसका एक उत्पाद (परिणाम) है ?

1. प्रयोगशाला अनुरूपण
2. धार्मिक संबंधन
3. दैनंदिन जीवन
4. अभिजात्यवादी वरीयता

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=461]

2[Option ID=462]

3[Option ID=463]

4[Option ID=464]

Sl. No.117

QBID:1201017

By creating a bunch of expectations, mass media induce which of the following among audiences:

1. Professionalism
2. Preference for corrupt practices
3. Political positivity
4. Self-fulfilling prophecy

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

ढेर सारी अपेक्षाओं को उत्पन्न (सृजन) करके जनसंचार माध्यम (मॉसमीडिया) दर्शकों/श्रोताओं में निम्नांकित में से क्या प्रेरित करते हैं ?

1. व्यावसायिकता
2. भ्रष्ट व्यवहारों हेतु वरीयता
3. राजनीतिक सकारात्मकता
4. आत्म-पालनकारी भविष्यवाणी

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=465]

2[Option ID=466]

3[Option ID=467]

4[Option ID=468]

Sl. No.118

QBID:1201018

Human communication involves which of the following factors ?

- A. Building symbols
- B. Using symbols
- C. Manipulating symbols
- D. Exclusion of Culture
- E. Non-use of symbols

Choose the correct answer from the options given below:

- 1. A, B and C only
- 2. B, C and D only
- 3. C, D and E only
- 4. A, C and E only

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

मानव संप्रेषण में निम्नलिखित कौन-से कारक शामिल होते हैं ?

- A. प्रतीकों का निर्माण करना ।
- B. प्रतीकों का प्रयोग करना ।
- C. प्रतीकों का हेर-फेर
- D. संस्कृति का अपवर्जन
- E. प्रतीकों का गैर-प्रयोग

नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

- 1. केवल A, B, और C
- 2. केवल B, C, और D
- 3. केवल C, D, और E
- 4. केवल A, C, और E

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=469]

2[Option ID=470]

3[Option ID=471]

4[Option ID=472]

Sl. No.119

QBID:1201019

Given below are two statements :

Statement I : Communicative language is the means of transmission of our values and social norms.

Statement II : Language defines and communicates the world around us.

In the light of the above statements, choose the correct answer from the options given below :

- 1. Both Statement I and Statement II are true
- 2. Both Statement I and Statement II are false
- 3. Statement I is true but Statement II is false
- 4. Statement I is false but Statement II is true

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

नीचे दो कथन दिए गए हैं :

कथन I : संप्रेषणात्मक भाषा हमारे मूल्यों एवं सामाजिक मानकों के हस्तान्तरण का साधन है ।

कथन II : भाषा हमारे आस-पास की दुनिया को परिभाषित एवं संप्रेषित करती है ।

उपरोक्त कथन के आलोक में, नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

1. कथन I और II दोनों सत्य हैं
2. कथन I और II दोनों असत्य हैं
3. कथन I सत्य है, लेकिन कथन II असत्य है
4. कथन I असत्य है, लेकिन कथन II सत्य है

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=473]
2[Option ID=474]
3[Option ID=475]
4[Option ID=476]

Sl. No.120

QBID:1201020

Given below are two statements :

Statement I : Communication can create a 'feel good' factor among receivers.

Statement II : Communication can be used as an instrument to divide and alienate the receivers.

In the light of the above statements, choose the correct answer from the options given below :

1. Both Statement I and Statement II are true
2. Both Statement I and Statement II are false
3. Statement I is true but Statement II is false
4. Statement I is false but Statement II is true

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

नीचे दो कथन दिए गए हैं :

कथन I : संप्रेषण प्राप्तकर्ताओं में “सुखद अनुभूति” (फीलगुड) कारक उत्पन्न कर सकता है ।

कथन II : संप्रेषण का उपयोग प्राप्तकर्ताओं को बाँटने एवं दूर करने हेतु एक साधन के रूप में किया जा सकता है।

उपरोक्त कथन के आलोक में, नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

1. कथन I और II दोनों सत्य हैं
2. कथन I और II दोनों असत्य हैं
3. कथन I सत्य है, लेकिन कथन II असत्य है
4. कथन I असत्य है, लेकिन कथन II सत्य है

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=477]
2[Option ID=478]
3[Option ID=479]
4[Option ID=480]

Sl. No.121

QBID:1201021

Consider the series given below :

-5, -3, -5, -2, -5, -1, -5, P, -5, Q, _____

The values of P and Q i.e. (P,Q) are

1. (-5, -2)
2. (-2, -5)
3. (0, 1)
4. (1, 1)

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

नीची दी गई श्रृंखला पर विचार कीजिए :

-5, -3, -5, -2, -5, -1, -5, P, -5, Q, _____ .

P और Q के मान अर्थात (P, Q) क्या होगा ?

1. (-5, -2)
2. (-2, -2)
3. (0, 1)
4. (1, 1)

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

- 1[Option ID=481]
2[Option ID=482]
3[Option ID=483]
4[Option ID=484]

Sl. No.122
QBID:1201022

10 persons can cut 7 trees in 14 days. In how many days can 16 persons cut 12 trees?

1. 16 days
2. 13 days
3. 15 days
4. 12 days

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

10 व्यक्ति 7 पेड़ों को 14 दिनों में काट सकते हैं । 16 व्यक्ति 12 पेड़ों को कितने दिनों में काट सकते हैं ?

1. 16 दिन
2. 13 दिन
3. 15 दिन
4. 12 दिन

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

- 1[Option ID=485]
2[Option ID=486]
3[Option ID=487]
4[Option ID=488]

Sl. No.123
QBID:1201023

The average age of a family of 5 members, three years ago, was 17 years. In spite of the birth of a child in the family during these 3 years the present average age of the family remains the same. What is the present age of the child ?

1. 2 years
2. 3 years
3. 2.5 years
4. 3.5 years

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

तीन वर्ष पूर्व 5 सदस्यों के एक परिवार की औसत आयु 17 वर्ष थी इन तीन वर्षों की अवधि में परिवार में एक बच्चे के जन्म के पश्चात भी परिवार की वर्तमान औसत आयु वही बनी रहती है। बच्चे की वर्तमान आयु क्या है ?

1. 2 वर्ष
2. 3 वर्ष
3. 2.5 वर्ष
4. 3.5 वर्ष

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

- 1[Option ID=489]
2[Option ID=490]
3[Option ID=491]
4[Option ID=492]

Sl. No.124
QBID:1201024

Find a single discount equivalent to two successive discounts of 10% and 20%.

1. 27%
2. 28%
3. 30%
4. 25%

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

10% और 20% की दो क्रमिक छूटों के बराबर एकल छूट ज्ञात कीजिए :

1. 27 %
2. 28 %
3. 30 %
4. 25 %

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

- 1[Option ID=493]
2[Option ID=494]
3[Option ID=495]
4[Option ID=496]

Sl. No.125
QBID:1201025

A person walks 30 meters North, then turns right and walks 30 meters. He then turns right and walks 45 meters. Then he turns left and walks 15 meters. Again he turns left and walks 15 meters. In which direction and how far is the person from his starting point ?

1. 45 meters, west
2. 35 meters, east
3. 35 meters, west
4. 45 meters, east

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

एक व्यक्ति 30 मीटर उत्तर की ओर चलता है, फिर दाहिनी ओर मुड़ता है और 30 मीटर चलता है। वह फिर दाहिनी ओर मुड़ता है और 45 मीटर चलता है। फिर वह बाँयी ओर मुड़ता है और 15 मीटर चलता है। एकबार फिर बाँयी ओर मुड़ता है और 15 मीटर चलता है। अपने आरंभिक बिन्दु से व्यक्ति कितनी दूर और किस दिशा में है ?

1. 45 मीटर, पश्चिम
2. 35 मीटर, पूर्व
3. 35 मीटर, पश्चिम
4. 45 मीटर, पूर्व

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=497]
2[Option ID=498]
3[Option ID=499]
4[Option ID=500]

Sl. No.126
QBID:1201026

Which informal fallacy is committed in the following statement - "Of course you want to buy XYZ toothpaste. There must be a reason, why, 90 per cent of India brushes with XYZ toothpaste"

1. Slippery slope
2. Hasty generalization
3. Argumentum ad populum
4. Strawman Fallacy

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

निम्नलिखित कथन में कौनसा अनौपचारिक तर्क-दोष है - "आप निसंदेह रूप से XYZ टूथपेस्ट का क्रय करना चाहते हैं। क्योंकि किसी कारणवश भारत में 90 प्रतिशत व्यक्ति XYZ टूथपेस्ट से ब्रश करते हैं ?

1. फिसलनयुक्त ढलान (स्लिपरी स्लोप)
2. अविचारी सामान्यीकरण
3. लोकोत्तेजक युक्ति
4. घास पुतला (स्ट्रॉमैन) तर्क-दोष

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=501]
2[Option ID=502]
3[Option ID=503]
4[Option ID=504]

Sl. No.127
QBID:1201027

Which of the following statements is logically equivalent to the statement - "All women are honest human beings"

1. Some women are non-honest human beings.
2. Some honest human beings are women.
3. Some women are honest human beings.
4. No women are non-honest human beings.

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

निम्नलिखित में से कौनसा कथन तार्किक रूप से इस कथन के समतुल्य है - "सभी महिलाएं ईमानदार मानव हैं।"

1. कुछ महिलाएं गैर-ईमानदार मानव हैं।
2. कुछ ईमानदार मानव महिलाएं हैं।
3. कुछ महिलाएं ईमानदार मानव हैं।
4. कोई भी महिला गैर-ईमानदार मानव नहीं है।

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=505]

2[Option ID=506]

3[Option ID=507]

4[Option ID=508]

Sl. No.128

QBID:1201028

Which of the following statements is contradictory to the statement - "Some birds are mammals"?

1. Some mammals are not birds.
2. Some birds are not mammals.
3. Some mammals are birds.
4. No birds are mammals.

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

निम्नलिखित में से कौनसा कथन इस कथन - "कुछ पक्षी स्तनधारी हैं।" का व्याघाती है?

1. कुछ स्तनधारी, पक्षी नहीं हैं।
2. कुछ पक्षी स्तनधारी नहीं हैं।
3. कुछ स्तनधारी, पक्षी हैं।
4. कोई भी पक्षी स्तनधारी नहीं है।

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=509]

2[Option ID=510]

3[Option ID=511]

4[Option ID=512]

Sl. No.129

QBID:1201029

If the statement - "Some animals are not birds" is given as false, then which of the following statements can be immediately inferred to be false?

1. All animals are birds.
2. No animals are birds.
3. Some animals are birds.
4. Some animals can fly.

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

यदि इस वाक्य - “कुछ पशु पक्षी नहीं हैं” को असत्य के रूप में दिया गया है तो निम्नलिखित में से किस कथन के बारे में तात्कालिक रूप से असत्य होने का अनुमान किया जा सकता है ?

1. सभी पशु पक्षी हैं ।
2. कोई भी पशु पक्षी नहीं है ।
3. कुछ पशु पक्षी हैं ।
4. कुछ पशु उड़ सकते हैं ।

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=513]
2[Option ID=514]
3[Option ID=515]
4[Option ID=516]

Sl. No.130
QBID:1201030

Given below are two statements :

Statement I : Indian logic treats induction and deduction as separate processes.

Statement II : Indian logic does not reject the verbalist view of logic.

In the light of the above statements, choose the most appropriate answer from the options given below:

1. Both Statement I and Statement II are correct
2. Both Statement I and Statement II are incorrect
3. Statement I is correct but Statement II is incorrect
4. Statement I is incorrect but Statement II is correct

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

नीचे दो कथन दिए गए हैं :

कथन I : भारतीय तर्कशास्त्र आगमन और निगमन को पृथक प्रक्रियाएं मानता है ।

कथन II : भारतीय तर्कशास्त्र, तर्कशास्त्र के शाब्दिक दृष्टिकोण को निरस्त नहीं करता है ।

उपरोक्त कथन के आलोक में, नीचे दिए गए विकल्पों में से सबसे उपयुक्त उत्तर का चयन कीजिए :

1. कथन I और II दोनों सही हैं
2. कथन I और II दोनों गलत हैं
3. कथन I सही है, लेकिन कथन II गलत है
4. कथन I गलत है, लेकिन कथन II सही है

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=517]
2[Option ID=518]
3[Option ID=519]
4[Option ID=520]

Sl. No.131
QBID:1201031

An Indian company designs a mobile application to process staff records. In each record, 10 bits are used to store staff ID and 20 bytes are used to store staff names. How many staff records can the mobile application support?

1. 2^{10}
2. 2^{12}
3. 2^{22}
4. 2^{32}

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

एक भारतीय कंपनी स्टाफ के अभिलेखों को संसाधित करने के लिए मोबाइल एप्लीकेशन का अभिकल्प तैयार करती है। प्रत्येक अभिलेख में स्टाफ के पहचान पत्र के भंडारण के लिए 10 बिट और स्टाफ के नाम संचयन के लिए 20 बाइट का प्रयोग किया जाता है। तो बताएं कि मोबाइल एप्लीकेशन में कितने स्टाफ के, अभिलेख अंतर्विष्ट हो सकते हैं :

1. 2^{10}
2. 2^{12}
3. 2^{22}
4. 2^{32}

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=521]
2[Option ID=522]
3[Option ID=523]
4[Option ID=524]

Sl. No.132
QBID:1201032

The action of sending text messages to fraudulently obtain another person's Bank details is called:

1. Phishing
2. Pharming
3. Spamming
4. Smishing

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

कपटपूर्वक किसी अन्य व्यक्ति का बैंककारी ब्यौरा प्राप्त करने के लिए पाठ्य संदेश प्रेषित करने की क्रिया कहलाती है :

1. फिशिंग
2. फार्मिंग
3. स्पैमिंग
4. स्मीशिंग

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=525]
2[Option ID=526]
3[Option ID=527]
4[Option ID=528]

Sl. No.133
QBID:1201033

What are the main benefits of using an SSD rather than an HDD?

- A. SSD uses spinning disks and is thus more reliable.
- B. SSD is considerably lighter and has a lower power consumption.
- C. SSD accesses data considerably faster.

Choose the correct answer from the options given below :

- 1. A and B only
- 2. A and C only
- 3. B and C only
- 4. A, B and C

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

HDD की बजाय SSD प्रयोग करने के मुख्य लाभ क्या है :

- A. SSD में घूर्णन चक्रिका (स्पिनिंग डिस्क) का प्रयोग होता है और इस प्रकार यह अधिक विश्वसनीय है ।
- B. SSD बहुत अधिक हल्का होता है और इसमें विद्युत की कम खपत होती है ।
- C. SSD में बहुत तेजी से दत्त (डाटा) का अभिगम होता है ।

नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

- 1. केवल A और B
- 2. केवल A और C
- 3. केवल B और C
- 4. A, B और C

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=529]
2[Option ID=530]
3[Option ID=531]
4[Option ID=532]

Sl. No.134
QBID:1201034

Match List I with List II

LIST I (Statement)		List II (Value)	
A.	Number of bytes formed from 8 bits	I.	6
B.	Base-10 (denary) value of the binary number : 110	II.	4
C.	If there are 2^P bytes in 1 mega byte, then what is the value of P ?	III.	1
D.	An ISP company advertises its broadband download speed as 128 mega bits per second. How many 4-mega byte files can be downloaded per second using the company's broad band?	IV.	20

Choose the correct answer from the options given below:

- 1. A-III, B-IV, C-I, D-II
- 2. A-II, B-I, C-IV, D-III
- 3. A-III, B-I, C-IV, D-II
- 4. A-IV, B-III, C-I, D-II

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

सूची I का सूची II से मिलान कीजिए

सूची I (कथन)		सूची II (मान)	
A.	8 बिट से निर्मित बाइट की संख्या	I.	6
B.	द्विआधारी संख्या 110 का बेस-10 (दशाधारी) मान	II.	4
C.	यदि 1 मेगाबाइट में 2^P बाइट हैं तो P का मान क्या है ?	III.	1
D.	कोई आईएसपी कंपनी अपने विज्ञापन में बताती है कि इसका ब्रौडबैंड डाउनलोड स्पीड 128 मेगाबिट प्रति सेकण्ड है तो कंपनी के ब्रौडबैंड का प्रयोग कर प्रति सेकण्ड 4 मेगाबाइट की कितनी फाइलें डाउनलोड की जा सकती हैं।	IV.	20

निम्नलिखित विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

1. A-III B-IV, C-I, D-II
2. A-II, B-I, C-IV, D-III
3. A-III, B-I, C-IV, D-II
4. A-IV, B-III, C-II, D-II

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=533]
2[Option ID=534]
3[Option ID=535]
4[Option ID=536]

SI. No.135
QBID:1201035

Given below are two statements :

Statement I : Entries in blogs are organized from most recent to least recent.

Statement II : Hits are the number of occasions where key words in a search engine match up with websites/web pages.

In the light of the above statements, choose the correct answer from the options given below :

1. Both statement I and Statement II are true
2. Both Statement I and Statement II are false
3. Statement I is true but Statement II is false
4. Statement I is false but Statement II is true

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

नीचे दो कथन दिए गए हैं :

कथन I : ब्लॉग में प्रविष्टियों का विन्यास सर्वाधिक नवीन से अल्पतम नवीन के क्रम में किया जाता है।

कथन II : किसी सर्च इंजिन में की-वर्ड की संख्या जितनी बार वेबसाइट / वेबपेज के साथ सुमेलित होती है वह हिट कहलाती है।

In the light of the above statements, choose the correct answer from the option given below :

1. कथन I और कथन II दोनों सत्य हैं।
2. कथन I और कथन II दोनों असत्य हैं।
3. कथन I सत्य है लेकिन कथन II असत्य है।
4. कथन I असत्य है लेकिन कथन II सत्य है।

- (1) 1
(2) 2
(3) 3

(4) 4

1[Option ID=537]
2[Option ID=538]
3[Option ID=539]
4[Option ID=540]

Sl. No.136
QBID:1201036

Given below are two statements :

Statement I : Most of the hazardous landslides are induced by earthquakes.

Statement II : All landslides involve falling of earth material under shear stress.

In the light of the above statements, choose the correct answer from the options given below :

1. Both statement I and Statement II are true
2. Both Statement I and Statement II are false
3. Statement I is true but Statement II is false
4. Statement I is false but Statement II is true

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

नीचे दो कथन दिए गए हैं :

कथन I : अधिकांश खतरनाक भूस्खलन, भूकंपों से अभिप्रेरित होते हैं ।

कथन II : सभी भूस्खलनों में अपरूपण दाब के अन्तर्गत भू-सामग्री का गिरना पाया जाता है ।

उपरोक्त कथन के आलोक में, नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

1. कथन I और II दोनों सत्य हैं
2. कथन I और II दोनों असत्य हैं
3. कथन I सत्य है, लेकिन कथन II असत्य है
4. कथन I असत्य है, लेकिन कथन II सत्य है

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

1[Option ID=541]
2[Option ID=542]
3[Option ID=543]
4[Option ID=544]

Sl. No.137
QBID:1201037

Given below are two statements :

Statement I : It is relatively easier to monitor and regulate water pollution caused by nonpoint sources than point sources.

Statement II : Nonpoint sources of water pollution may be fairly uniform and predictable throughout the year.

In the light of the above statements, choose the correct answer from the options given below :

1. Both statement I and Statement II are true
2. Both Statement I and Statement II are false
3. Statement I is true but Statement II is false
4. Statement I is false but Statement II is true

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

नीचे दो कथन दिए गए हैं :

कथन I : बिंदु स्रोतों की अपेक्षा गैर-बिंदु (नॉन प्वाइंट) स्रोतों से उत्पन्न होने वाले जल प्रदूषण की निगरानी (मानीटर) एवं नियंत्रण करना अपेक्षाकृत आसान है ।

कथन II : जलप्रदूषण के गैर-बिंदु (नॉन प्वाइंट) स्रोत पूर्ण रूपसे एक समान और पूरे वर्ष पूर्वानुमेय हो सकते हैं ।
उपरोक्त कथन के आलोक में, नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

1. कथन I और II दोनों सत्य हैं
2. कथन I और II दोनों असत्य हैं
3. कथन I सत्य है, लेकिन कथन II असत्य है
4. कथन I असत्य है, लेकिन कथन II सत्य है

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=545]

2[Option ID=546]

3[Option ID=547]

4[Option ID=548]

Sl. No.138

QBID:1201038

Given below are two statements :

Statement I : By 2025, two-thirds of world's people will be living in water stressed countries.

Statement II : Growth of water withdrawal and consumption in Industrial sector is going to overtake that in Agriculture sector by 2025.

In the light of the above statements, choose the correct answer from the options given below :

1. Both statement I and Statement II are true
2. Both Statement I and Statement II are false
3. Statement I is true but Statement II is false
4. Statement I is false but Statement II is true

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

नीचे दो कथन दिए गए हैं :

कथन I : विश्व जनसंख्या के दो तिहाई लोग वर्ष 2025 तक, जल-अभावग्रस्त देशों में रह रहे होंगे ।

कथन II : औद्योगिक क्षेत्र में जल-दोहना (निकासी) और उसके उपभोग में वृद्धि, वर्ष 2025 तक कृषिक्षेत्र में होनेवाले उपयोग से अधिक होने जा रही है ।

उपरोक्त कथन के आलोक में, नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

1. कथन I और II दोनों सत्य हैं
2. कथन I और II दोनों असत्य हैं
3. कथन I सत्य है, लेकिन कथन II असत्य है
4. कथन I असत्य है, लेकिन कथन II सत्य है

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=549]

2[Option ID=550]

3[Option ID=551]

4[Option ID=552]

Sl. No.139

QBID:1201039

Given below are two statements : One is labelled as Assertion A and the other is labelled as Reason R:

Assertion A : Kyoto Protocol exempted countries such as India and China from rolling back their Greenhouse Gas emissions by about 5% below 1990 levels by 2012.

Reason R : Exemption was given to India and China as their contribution to total Green House Gas emissions of the world was insignificant in 1997.

In the light of the above statements, choose the correct answer from the options given low :

1. Both A and R are true and R is the correct explanation of A
2. Both A and R are true but R is not the correct explanation of A
3. A is true but R is false
4. A is false but R is true

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

नीचे दो कथन दीए गए हैं : एक अभिकथन (Assertion A) के रूप में लिखित है तो दूसरा उसके कारण (Reason R) के रूप में:

अभिकथन A : क्योटो प्रोटोकॉल से भारत और चीन जैसे देशों को उनके द्वारा किए जाने वाले हरित गृह (ग्रीन हाउस) गैस उत्सर्जन में वर्ष 2012 तक, 1990 के स्तर से 5% नीचे कम किए जाने के संबंध में छूट प्राप्त थी ।

कारण R : भारत और चीन को यह छूट इसलिए प्रदान की गयी थी क्योंकि विश्व की कुल हरित गृह गैस उत्सर्जन में उनका योगदान वर्ष 1997 में बहुत कम (महत्वहीन) था ।

उपरोक्त कथन के आलोक में, नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

1. A और R दोनों सत्य हैं और R, A की सही व्याख्या है
2. A और R दोनों सत्य हैं, लेकिन R, A की सही व्याख्या नहीं है
3. A सत्य है, लेकिन R असत्य है
4. A असत्य है, लेकिन R सत्य है

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=553]

2[Option ID=554]

3[Option ID=555]

4[Option ID=556]

SI. No.140

QBID:1201040

Sources of heat of geothermal energy are

- A. Radioactive decay of unstable elements
- B. Nuclear fusion
- C. Magma
- D. Temperature gradient inside earth
- E. Oceanic circulation

Choose the correct answer from the options given below :

1. A, B and C only
2. B, C and D only
3. A, C and D only
4. C, D and E only

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

भू-तापीय ऊर्जा की उष्मा के स्रोत हैं :

- A. अस्थायी तत्वों का रेडियोसक्रिय क्षय
- B. नाभिकीय संलयन
- C. मैग्मा
- D. पृथ्वी के अन्दर तापमान प्रवणता
- E. महासागरीय चक्रण

नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

- 1. केवल A, B और C
- 2. केवल B, C और D
- 3. केवल A, C और D
- 4. केवल C, D और E

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=557]
2[Option ID=558]
3[Option ID=559]
4[Option ID=560]

SI. No.141
QBID:1201041

According to NEP 2020, which of the following will not be the function of National Educational Technology Forum (NETF) ?

- 1. To envision strategic thrust areas in educational technology
- 2. To build intellectual and institutional capacities in educational technology
- 3. To provide grants for setting up educational technology centers in central government institutions
- 4. To articulate new directions for research and innovation in educational technology.

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

नयी शिक्षा नीति 2020 के अनुसार, निम्नलिखित में से कौन-सा राष्ट्रीय शैक्षिक प्रौद्योगिकी फोरम (एनईटीएफ) का कार्य नहीं होगा ?

- 1. शैक्षणिक प्रौद्योगिकी में रणनीतिक प्रमुख क्षेत्रों पर विचार करना ।
- 2. शैक्षणिक प्रौद्योगिकी में बौद्धिक एवं संस्थानिक क्षमताओं को निर्मित करना ।
- 3. केन्द्रीय सरकारी संस्थानों में शैक्षणिक प्रौद्योगिकी केन्द्रों को स्थापित करने हेतु अनुदान करना ।
- 4. शैक्षणिक प्रौद्योगिकी में शोध एवं नवाचार हेतु नये निर्देशों की व्याख्या करना ।

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4

1[Option ID=561]
2[Option ID=562]
3[Option ID=563]
4[Option ID=564]

SI. No.142
QBID:1201042

National Skill Qualification Framework (NSQF) is a competency based framework that organizes all qualifications according to a series of levels of

- A. Knowledge
- B. Understanding
- C. Skills
- D. Attitude
- E. Aptitude

Choose the correct answer from the options given below :

- 1. B, D and E only
- 2. A, C and E only
- 3. B, C and D only
- 4. A, B and D only

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

राष्ट्रीय कौशल योग्यता फ्रेमवर्क (एनएसक्यूएफ) एक क्षमता आधारित फ्रेमवर्क है जो कि, निर्मांकित किस स्तर की श्रृंखला के अनुसार सभी योग्यताओं को संगठित करता है ।

- A. ज्ञान
- B. समझ
- C. कौशल
- D. अभिवृत्ति
- E. अभिक्षमता

नीचे दिए गए विकल्पों में से सबसे उपयुक्त उत्तर का चयन कीजिए :

- 1. केवल B, D, और E
- 2. केवल A, C, और E
- 3. केवल B, C, और D
- 4. केवल A, B, और D

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=565]

2[Option ID=566]

3[Option ID=567]

4[Option ID=568]

Sl. No.143

QBID:1201043

What is the full form of NHERC?

- 1. National Higher Education Review Council
- 2. National Higher Education Repository Council
- 3. National Higher Education Regulatory Council
- 4. National Higher Education Regulatory Complex

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

एनएचईआरसी का पूर्ण रूप क्या है ?

1. नेशनल हायर एज्युकेशन रिव्यू काउंसिल
2. नेशनल हायर एज्युकेशन रिपॉजिटरी काउंसिल
3. नेशनल हायर एज्युकेशन रेग्युलेटरी काउंसिल
4. नेशनल हायर एज्युकेशन रेग्युलेटरी कॉम्प्लेक्स

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=569]

2[Option ID=570]

3[Option ID=571]

4[Option ID=572]

Sl. No.144

QBID:1201044

Who among the following gave us the names of the twelve divisions of the solar zodiac and whose calculation of the earth's circumference was not off the mark?

1. Īśvarakṛṣṇa
2. Āryabhata
3. Bhāskarācārya
4. Brahma Gupta

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

निम्नलिखित में से किसने सौर राशि (सोलर जोडियाक) के 12 भागों का नामकरण किया और जिनके द्वारा की गयी पृथ्वी की परिधि की गणना सत्य होने के निकट थी ?

1. ईश्वरकृष्ण
2. आर्यभट
3. भास्कराचार्य
4. ब्रह्मगुप्त

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=573]

2[Option ID=574]

3[Option ID=575]

4[Option ID=576]

Sl. No.145

QBID:1201045

Following the recommendations of which of the following Committee the Central Advisory Board of Education (CABE) was revived in 1935 ?

1. S.H. Wood Committee
2. Hartog Committee
3. Wood-Abbot Committee
4. Sadlar Committee

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

निम्नलिखित किस समिति की संस्तुति के आधार पर केन्द्रीय शिक्षा सलाहकारी बोर्ड (सीएबीई) को वर्ष 1935 में पुनः चालू किया गया ?

1. एस. एच. वुड समिति (कमेटी)
2. हार्टोग समिति
3. वुड - एबॉट समिति
4. सैडलर समिति

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=577]

2[Option ID=578]

3[Option ID=579]

4[Option ID=580]

Sl. No.146

QBID:1201046

Read the following passage and select the most appropriate option for question :

Reputed author Illich is best known for his sharp criticism of the deleterious character of expert-based institutions. These ranged from medicine and education to energy and transportation. The disempowering effects of feminization of work and the narrowing down of gender struggles to a matter of individual economic and political equality were also there. His book, tools for conviviality summarised many of his critiques. They were set in the context of a political vision, namely, the reconstruction of convivial modes of living. He termed it as 'conviviality'. The book was self-consciously written as an epilogue to the industrial era. The conviction behind it was that in the advanced stage of mass production, any society produces its own destruction. His key concept was related to the industrial mode of production. He averred that industrial tools beyond a point would damage people and environment. The steady erosion of limits started in the seventeenth century with the harnessing of energy. Added to it was the progressive elimination of time and space, that gained force with the industrial Revolution. It accomplished a complete restructuring of society in the twentieth century, aided by tools and technologies of specialized knowledge.

नीचे दिए गए गद्यांश को पढ़िए और प्रश्न का उपयुक्त उत्तर दीजिए :

प्रतिष्ठित लेखक इलिच विशेषज्ञता - आधारित संस्थानों के क्षतिकर अभिलक्षण की अपनी तीव्र आलोचना के लिए विख्यात हैं। इसका विस्तार औषधि, शिक्षा, ऊर्जा से लेकर परिवहन तक था। कार्य के प्रबलन के प्रभावों का विशसक्तिकरण और लैंगिक संघर्षों के न्यूनीकरण/संकुचन से लेकर व्यक्तिगत आर्थिक और राजनीतिक समता के मुद्दे भी यहाँ थे। उनकी पुस्तक 'टूल्स फार कानविवियलिटी' में उनकी अनेक आलोचनाओं का सार प्रस्तुत किया गया है वे राजनीतिक दृष्टि के संदर्भ जैसे - जीवन के विनोदशील माध्यमों के पुनर्निर्माण के रूप में संयोजित थे। उन्होंने इसके लिए 'विनोदशीलता' शब्द प्रतिपादित किया। यह पुस्तक औद्योगिक काल के उपसंहार के रूप में आत्मचेतना के साथ लिखी गयी थी। इसके पीछे रूढ़ धारणा यह थी कि विपुल उत्पादन का उन्नत चरण किसी समाज में उसके स्वयं के विनाश का कारक पैदा करता है। उनकी मुख्य अवधारणा उत्पादन के औद्योगिकीय उत्पादन रीति से संबंधित थी। उन्होंने दृढ़ता के साथ कहा कि एक बिंदु के बाद औद्योगिक उपकरण जन और पर्यावरण को क्षति पहुंचाएंगे। सत्रहवीं शताब्दी में उर्जा के दोहन के साथ सीमित संसाधनों का सतत क्षरण आरंभ हो गया। इसके अलावा समय और स्थान के बहिष्करण से इसे और बल मिला जो औद्योगिक क्रांति के साथ प्रबल हुआ। बीसवीं शताब्दी में विशेषीकृत ज्ञान के उपकरणों तथा प्रौद्योगिकियों के सहयोग से समाज की पुनर्संरचना का कार्य पूर्ण हुआ।

What was the criticism of Illich on expert-based institutions?

1. Non-professionalism in sectors like medicine and transport
2. Too much expertise in the field of education
3. Adverse effects of feminization of work
4. Danger to economic progress.

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

विशेषज्ञ - आधारित संस्थानों पर इलिच की अलोचना क्या थी ?

1. औषधि और परिवहन जैसे क्षेत्रों में गैर-व्यावसायिकता
2. शिक्षा के क्षेत्र में बहुत अधिक विशेषज्ञता
3. कार्य के स्त्रीलिंगीकरण के प्रतिकूल प्रभाव
4. आर्थिक प्रगति को खतरा

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=581]

2[Option ID=582]

3[Option ID=583]

4[Option ID=584]

Sl. No.147

QBID:1201047

Read the following passage and select the most appropriate option for question :

Reputed author Illich is best known for his sharp criticism of the deleterious character of expert-based institutions. These ranged from medicine and education to energy and transportation. The disempowering effects of feminization of work and the narrowing down of gender struggles to a matter of individual economic and political equality were also there. His book, tools for conviviality summarised many of his critiques. They were set in the context of a political vision, namely, the reconstruction of convivial modes of living. He termed it as 'conviviality'. The book was self-consciously written as an epilogue to the industrial era. The conviction behind it was that in the advanced stage of mass production, any society produces its own destruction. His key concept was related to the industrial mode of production. He averred that industrial tools beyond a point would damage people and environment. The steady erosion of limits started in the seventeenth century with the harnessing of energy. Added to it was the progressive elimination of time and space, that gained force with the industrial Revolution. It accomplished a complete restructuring of society in the twentieth century, aided by tools and technologies of specialized knowledge.

नीचे दिए गए गद्यांश को पढ़िए और प्रश्न का उपयुक्त उत्तर दीजिए :

प्रतिष्ठित लेखक इलिच विशेषज्ञता - आधारित संस्थानों के क्षतिकर अभिलक्षण की अपनी तीव्र आलोचना के लिए विख्यात हैं। इसका विस्तार औषधि, शिक्षा, ऊर्जा से लेकर परिवहन तक था। कार्य के प्रबलन के प्रभावों का विशसक्तिकरण और लैंगिक संघर्षों के न्यूनीकरण/संकुचन से लेकर व्यक्तिगत आर्थिक और राजनीतिक समता के मुद्दे भी यहाँ थे। उनकी पुस्तक 'टूल्स फार कानविवियलिटी' में उनकी अनेक आलोचनाओं का सार प्रस्तुत किया गया है वे राजनीतिक दृष्टि के संदर्भ जैसे - जीवन के विनोदशील माध्यमों के पुनर्निर्माण के रूप में संयोजित थे। उन्होंने इसके लिए 'विनोदशीलता' शब्द प्रतिपादित किया। यह पुस्तक औद्योगिक काल के उपसंहार के रूप में आत्मचेतना के साथ लिखी गयी थी। इसके पीछे रूढ़ धारणा यह थी कि विपुल उत्पादन का उन्नत चरण किसी समाज में उसके स्वयं के विनाश का कारक पैदा करता है। उनकी मुख्य अवधारणा उत्पादन के औद्योगिकीय उत्पादन रीति से संबंधित थी। उन्होंने दृढ़ता के साथ कहा कि एक बिंदु के बाद औद्योगिक उपकरण जन और पर्यावरण को क्षति पहुंचाएंगे। सत्रहवीं शताब्दी में उर्जा के दोहन के साथ सीमित संसाधनों का सतत क्षरण आरंभ हो गया। इसके अलावा समय और स्थान के बहिष्करण से इसे और बल मिला जो औद्योगिक क्रांति के साथ प्रबल हुआ। बीसवीं शताब्दी में विशेषीकृत ज्ञान के उपकरणों तथा प्रौद्योगिकियों के सहयोग से समाज की पुनर्संरचना का कार्य पूर्ण हुआ।

His critiques were set in the context of:

1. Global historicity
2. Convivial modes of living
3. Self-degradation
4. Ethical norms

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

उनकी समालोचनायें किस संदर्भ में थीं ?

1. भूमंडलीय ऐतिहासिकता
2. जीवन की विनोदशील रीतियाँ
3. स्व-अवक्रमण
4. नैतिक मानदंड

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=585]

2[Option ID=586]

3[Option ID=587]

4[Option ID=588]

Sl. No.148

QBID:1201048

Read the following passage and select the most appropriate option for question :

Reputed author Illich is best known for his sharp criticism of the deleterious character of expert-based institutions. These ranged from medicine and education to energy and transportation. The disempowering effects of feminization of work and the narrowing down of gender struggles to a matter of individual economic and political equality were also there. His book, tools for conviviality summarised many of his critiques. They were set in the context of a political vision, namely, the reconstruction of convivial modes of living. He termed it as 'conviviality'. The book was self-consciously written as an epilogue to the industrial era. The conviction behind it was that in the advanced stage of mass production, any society produces its own destruction. His key concept was related to the industrial mode of production. He averred that industrial tools beyond a point would damage people and environment. The steady erosion of limits started in the seventeenth century with the harnessing of energy. Added to it was the progressive elimination of time and space, that gained force with the industrial Revolution. It accomplished a complete restructuring of society in the twentieth century, aided by tools and technologies of specialized knowledge.

नीचे दिए गए गद्यांश को पढ़िए और प्रश्न का उपयुक्त उत्तर दीजिए :

प्रतिष्ठित लेखक इलिच विशेषज्ञता - आधारित संस्थानों के क्षतिकर अभिलक्षण की अपनी तीव्र आलोचना के लिए विख्यात हैं। इसका विस्तार औषधि, शिक्षा, ऊर्जा से लेकर परिवहन तक था। कार्य के प्रबलन के प्रभावों का विशसक्तिकरण और लैंगिक संघर्षों के न्यूनीकरण/संकुचन से लेकर व्यक्तिगत आर्थिक और राजनीतिक समता के मुद्दे भी यहाँ थे। उनकी पुस्तक 'टूल्स फार कानविवियलिटी' में उनकी अनेक आलोचनाओं का सार प्रस्तुत किया गया है वे राजनीतिक दृष्टि के संदर्भ जैसे - जीवन के विनोदशील माध्यमों के पुनर्निर्माण के रूप में संयोजित थे। उन्होंने इसके लिए 'विनोदशीलता' शब्द प्रतिपादित किया। यह पुस्तक औद्योगिक काल के उपसंहार के रूप में आत्मचेतना के साथ लिखी गयी थी। इसके पीछे रूढ़ धारणा यह थी कि विपुल उत्पादन का उन्नत चरण किसी समाज में उसके स्वयं के विनाश का कारक पैदा करता है। उनकी मुख्य अवधारणा उत्पादन के औद्योगिकीय उत्पादन रीति से संबंधित थी। उन्होंने दृढ़ता के साथ कहा कि एक बिंदु के बाद औद्योगिक उपकरण जन और पर्यावरण को क्षति पहुंचाएंगे। सत्रहवीं शताब्दी में उर्जा के दोहन के साथ सीमित संसाधनों का सतत क्षरण आरंभ हो गया। इसके अलावा समय और स्थान के बहिष्करण से इसे और बल मिला जो औद्योगिक क्रांति के साथ प्रबल हुआ। बीसवीं शताब्दी में विशेषीकृत ज्ञान के उपकरणों तथा प्रौद्योगिकियों के सहयोग से समाज की पुनर्संरचना का कार्य पूर्ण हुआ।

What did Illich foresee in his book ?

1. Industrial Society's self-destruction.
2. More scope for mass production
3. Arrival of advanced industrial society
4. End to all struggles in the world

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

इलिच ने अपनी पुस्तक में किसका पूर्वानुमान किया था ?

1. औद्योगिक समाज का स्व-विनाश
2. विपुल उत्पादन की अधिक संभावनाएं
3. उन्नत औद्योगिक समाज का आगमन
4. विश्व में सभी संघर्षों का अंत

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=589]

2[Option ID=590]

3[Option ID=591]

4[Option ID=592]

Sl. No.149

QBID:1201049

Read the following passage and select the most appropriate option for question :

Reputed author Illich is best known for his sharp criticism of the deleterious character of expert-based institutions. These ranged from medicine and education to energy and transportation. The disempowering effects of feminization of work and the narrowing down of gender struggles to a matter of individual economic and political equality were also there. His book, tools for conviviality summarised many of his critiques. They were set in the context of a political vision, namely, the reconstruction of convivial modes of living. He termed it as 'conviviality'. The book was self-consciously written as an epilogue to the industrial era. The conviction behind it was that in the advanced stage of mass production, any society produces its own destruction. His key concept was related to the industrial mode of production. He averred that industrial tools beyond a point would damage people and environment. The steady erosion of limits started in the seventeenth century with the harnessing of energy. Added to it was the progressive elimination of time and space, that gained force with the industrial Revolution. It accomplished a complete restructuring of society in the twentieth century, aided by tools and technologies of specialized knowledge.

नीचे दिए गए गद्यांश को पढ़िए और प्रश्न का उपयुक्त उत्तर दीजिए :

प्रतिष्ठित लेखक इलिच विशेषज्ञता - आधारित संस्थानों के क्षतिकर अभिलक्षण की अपनी तीव्र आलोचना के लिए विख्यात हैं। इसका विस्तार औषधि, शिक्षा, ऊर्जा से लेकर परिवहन तक था। कार्य के प्रबलन के प्रभावों का विशसक्तिकरण और लैंगिक संघर्षों के न्यूनीकरण/संकुचन से लेकर व्यक्तिगत आर्थिक और राजनीतिक समता के मुद्दे भी यहाँ थे। उनकी पुस्तक 'टूल्स फार कानविवियलिटी' में उनकी अनेक आलोचनाओं का सार प्रस्तुत किया गया है वे राजनीतिक दृष्टि के संदर्भ जैसे - जीवन के विनोदशील माध्यमों के पुनर्निर्माण के रूप में संयोजित थे। उन्होंने इसके लिए 'विनोदशीलता' शब्द प्रतिपादित किया। यह पुस्तक औद्योगिक काल के उपसंहार के रूप में आत्मचेतना के साथ लिखी गयी थी। इसके पीछे रूढ़ धारणा यह थी कि विपुल उत्पादन का उन्नत चरण किसी समाज में उसके स्वयं के विनाश का कारक पैदा करता है। उनकी मुख्य अवधारणा उत्पादन के औद्योगिकीय उत्पादन रीति से संबंधित थी। उन्होंने दृढ़ता के साथ कहा कि एक बिंदु के बाद औद्योगिक उपकरण जन और पर्यावरण को क्षति पहुंचाएंगे। सत्रहवीं शताब्दी में उर्जा के दोहन के साथ सीमित संसाधनों का सतत क्षरण आरंभ हो गया। इसके अलावा समय और स्थान के बहिष्करण से इसे और बल मिला जो औद्योगिक क्रांति के साथ प्रबल हुआ। बीसवीं शताब्दी में विशेषीकृत ज्ञान के उपकरणों तथा प्रौद्योगिकियों के सहयोग से समाज की पुनर्संरचना का कार्य पूर्ण हुआ।

The consequence of Industrial Revolution are :

- A. Damage to environment
- B. Restricted use of energy
- C. Conquest of time and space
- D. Minimal use of resources.

Choose the correct answer from the options given below :

1. A and B only
2. B and C only
3. C and D only
4. A and C only

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

औद्योगिक क्रांति के परिणाम हैं ?

- A. पर्यावरण को खतरा
B. उर्जा का प्रतिबंधित उपयोग
C. समय और स्थान की विजय
D. संसाधनों का न्यूनतम उपयोग

नीचे दिए गए विकल्पों में से सही उत्तर का चयन कीजिए :

1. केवल A और B
2. केवल B और C
3. केवल C और D
4. केवल A और C

- (1) 1
(2) 2
(3) 3
(4) 4

- 1[Option ID=593]
2[Option ID=594]
3[Option ID=595]
4[Option ID=596]

Sl. No.150
QBID:1201050

Read the following passage and select the most appropriate option for question :

Reputed author Illich is best known for his sharp criticism of the deleterious character of expert-based institutions. These ranged from medicine and education to energy and transportation. The disempowering effects of feminization of work and the narrowing down of gender struggles to a matter of individual economic and political equality were also there. His book, tools for conviviality summarised many of his critiques. They were set in the context of a political vision, namely, the reconstruction of convivial modes of living. He termed it as 'conviviality'. The book was self-consciously written as an epilogue to the industrial era. The conviction behind it was that in the advanced stage of mass production, any society produces its own destruction. His key concept was related to the industrial mode of production. He averred that industrial tools beyond a point would damage people and environment. The steady erosion of limits started in the seventeenth century with the harnessing of energy. Added to it was the progressive elimination of time and space, that gained force with the industrial Revolution. It accomplished a complete restructuring of society in the twentieth century, aided by tools and technologies of specialized knowledge.

नीचे दिए गए गद्यांश को पढ़िए और प्रश्न का उपयुक्त उत्तर दीजिए :

प्रतिष्ठित लेखक इलिच विशेषज्ञता - आधारित संस्थानों के क्षतिकर अभिलक्षण की अपनी तीव्र आलोचना के लिए विख्यात हैं। इसका विस्तार औषधि, शिक्षा, ऊर्जा से लेकर परिवहन तक था। कार्य के प्रबलन के प्रभावों का विशसक्तिकरण और लैंगिक संघर्षों के न्यूनीकरण/संकुचन से लेकर व्यक्तिगत आर्थिक और राजनीतिक समता के मुद्दे भी यहाँ थे। उनकी पुस्तक 'टूल्स फार कानविवियलिटी' में उनकी अनेक आलोचनाओं का सार प्रस्तुत किया गया है वे राजनीतिक दृष्टि के संदर्भ जैसे - जीवन के विनोदशील माध्यमों के पुनर्निर्माण के रूप में संयोजित थे। उन्होंने इसके लिए 'विनोदशीलता' शब्द प्रतिपादित किया। यह पुस्तक औद्योगिक काल के उपसंहार के रूप में आत्मचेतना के साथ लिखी गयी थी। इसके पीछे रूढ़ धारणा यह थी कि विपुल उत्पादन का उन्नत चरण किसी समाज में उसके स्वयं के विनाश का कारक पैदा करता है। उनकी मुख्य अवधारणा उत्पादन के औद्योगिकीय उत्पादन रीति से संबंधित थी। उन्होंने दृढ़ता के साथ कहा कि एक बिंदु के बाद औद्योगिक उपकरण जन और पर्यावरण को क्षति पहुंचाएंगे। सत्रहवीं शताब्दी में उर्जा के दोहन के साथ सीमित संसाधनों का सतत क्षरण आरंभ हो गया। इसके अलावा समय और स्थान के बहिष्करण से इसे और बल मिला जो औद्योगिक क्रांति के साथ प्रबल हुआ। बीसवीं शताब्दी में विशेषीकृत ज्ञान के उपकरणों तथा प्रौद्योगिकियों के सहयोग से समाज की पुनर्संरचना का कार्य पूर्ण हुआ।

The inference from the passage is that:

1. Specialized expertise is absolutely essential.
2. An industrial society is a welfare society.
3. Conviviality should have its own limits.
4. Industrialization is highly beneficial.

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

गद्यांश का निष्कर्ष है :

1. विशिष्ट विशेषता नितांत आवश्यक है ।
2. औद्योगिक समाज एक कल्याणकारी समाज है ।
3. विनोदशीलता की अपनी सीमाएं होनी चाहिए ।
4. औद्योगीकरण अत्यंत लाभकारी है ।

(1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

1[Option ID=597]

2[Option ID=598]

3[Option ID=599]

4[Option ID=600]